

Riitta Kemppainen-Koivisto & Tiina Salmio (Toim.)

Kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas
5-8-vuotiaiden lasten ohjaajille

suomenykliitto

Toimittajat:
Riitta Kemppainen-Koivisto ja Tiina Salmio

Kuvitus ©:
Johanna Välinoro

Taitto:
Petteri Lehtinen

Paino:
Kauhavan kirjapaino,
Kauhava 2006

ISBN:
952-9694-55-5

ISSN:
0789-919X

Julkaisija:
Suomen YK-liitto r.y.
Töölöntorinkatu 2 B
00260 Helsinki
toimisto@ykliitto.fi
www.ykliitto.fi

Julkaisun tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöille suunnattua tiedotustukea.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO **7**
2. IHMISOIKEUDET KUULUVAT KAIKILLE **9**
3. SANOISTA TEKOIHIN **10**
4. VALMISTAUDUTAAN MATKALLE **12**
5. KÄRRYNPYÖRÄLLÄ ETEENPÄIN **17**
6. SAMOVAARIEN MAA **23**
7. LEIJOJEN LAPSET **31**
8. LOHIKÄÄRMEEN MAA **39**
9. KAMELIEN KANSA **47**
10. PYÖREÄN PÖYDÄN RITARIEN SAARET **55**
11. PALUU SUOMEEN **61**
12. LIITTEET **63**
12. LÄHDEAINEISTO **71**

I. JOHDANTO

Suomalainen varhaiskasvatus pohjautuu Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen (1989), Suomen perustuslakiin (2000) ja muuhun kansalliseen lainsäädäntöön. Keskeisiä oikeuksia ovat yhdenvertaisuus, ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapauden ja oikeuksien turvaaminen, uskonnonvapaus sekä kielelliset ja kulttuuriset oikeudet.

Pohdinta yleisistä ja universaaleista ihmisoikeuksista, ihmisarvon kunnioittamisesta ja toisten huomioon ottamisesta tulee aloittaa jo varhaislapsuudessa, jolloin arvojen ja asenteiden muovautuminen alkaa. Ihmisoikeuksien ja suvaitsevaisten arvojen edistäminen vaatii ohjaajilta tietoa ja taitoa.

Poikkihallinnollisen työryhmän muotoilema ehdotus kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelmaksi “Kansainvälisyyskasvatus 2010” valmistui joulukuussa 2005. Työryhmän ehdotuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että kansainvälisyyskasvatus on tärkeää koko eliniän ajan, lapsuudesta aikuisuuteen. Toimintaohjelma asettaa kansallisia paineita muotoilla strategia ja ohjata resursseja kansainvälisyyskasvatukseen myös varhaiskasvatuksen puolella.

Tämä opas on suunnattu 5–8-vuotiaiden lasten ohjaajille, mutta sitä voi soveltaen käyttää myös nuorempien ja vanhempien lasten kanssa. Opas tarjoaa taustatietoja suvaitsevaisuuskasvatuksesta, tietoa eri maista sekä tarinoita ja tehtäviä suvaitsevaisuuden käsitelyyn. Tieto-osiot on tarkoitettu ohjaajille, jotka voivat välittää tietoa eteenpäin lapsille. Työryhmä valitsi oppaan maat kolmen kriteerin pohjalta: käsiteltävät maat ovat YK:n jäsenvaltioita, Suomella on niihin jonkinlaiset suhteet ja Suomeen on tullut ihmisiä näistä maista. Suomen perinteisistä vähemmistöistä valittiin tutustumiskohteeksi romanit osittain sen vuoksi, että romanien kulttuuria on käsitelty varhaiskasvatuksessa kovin vähän.

Toivomme, että tämä materiaali innostaa kehittämään uusia välineitä ja tapoja käsitellä suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta päivähoitossa, alakouluissa ja vapaa-ajan kerhoissa. Opas avaa mahdollisuuden käsitellä eri kulttuureja, se synnyttää iloa ja tekemisen riemua, helpottaa siltojen rakentamisessa outoon ja uuteen sekä kannustaa havaitsemaan samankaltaisuuksia ihmisten välillä. Toivottavasti aineisto toimii virikkeenä myös järjestöille ja niiden varhaiskasvatuksen puolella tekemälle kasvatustyölle. Suomen YK-liitto haastaa eri toimijat tekemään yhteistyötä monikulttuurisemman Suomen puolesta ja ideoimaan uusia menetelmiä kansainvälisyyskasvatuksen edistämiseksi ja suvaitsevaisuuden lisäämiseksi.

Oppaan ovat toimittaneet Riitta Kemppainen-Koivisto (Minijellonat ry) ja kouluttaja Tiina Salmio (Suomen YK-liitto). Oppaan on kuvittanut Johanna Välinoro. Oppaan sisälön työstämiseen ja kommentointiin ovat osallistuneet Tarja Alamäki (Suomalais-venäläinen koulu), Elena Dimitrieva (Suomalais-venäläinen koulu), Batulo Essak (Suomi-Somalia seura), Hanna-Mari Jaakkola (Opettajankoulutuslaitos, Helsinki), Riikka Jalonen (Allianssi), Hanna Juurinen (Nuorten Kotkain Keskusliitto), Maija Kajava (Suomi-Somalia seura), Malla Laiti, Muddle Lilius (tutkija), Tuula Lindgren (Kristillinen romaninaisten yhdistys Kromana), Kati Lyytikäinen (Suomen YK-liitto, Afganistan 2020-kampanja), Nhu Thúy Alexandra Phan (Suomi-Vietnam seura), Nur Mohamed Nur (Suomi-Somalia seura), Jenni Suokas (Päiväkoti Onnimanni), Svetlana Turunen ja Kirsi Viljaala (Suomalais-venäläinen koulu). Suomen YK-liiton harjoittelijat Eeva-Maria Erävalo, Matleena Järviö, Maria Mäkelä ja kouluttaja Hanna Juntunen ovat osallistuneet aineiston tuottamiseen. Oppaan oikoluvusta huolehti Anna-Leena Laurila. Suomen YK-liitto kiittää lämpimästi hankkeen ohjaustyöryhmän jäseniä, muita kommentaattoreita, asiantuntija-artikkelin kirjoittajaa Elisabeth Tigerstedt-Tähtelää ja kuvittaja Johanna Välinoroa heidän merkittävästä työpanoksestaan.

2. IHMISOIKEUDET KUULUVAT KAIKILLE

Suvaitsevaisuus merkinnee arkikielellä sitä, että sietää ilmiötä, josta ei pidä. Ihmisoikeuskielellä kysymys ei ole sietämisestä vaan ihmisarvosta ja ihmisten välisen tasa-arvon hyväksymisestä myös käytännössä. Jokaisella henkilöllä on ihmisarvo riippumatta siitä, onko hän esimerkiksi nainen, mies, lapsi, eläkeläinen, vammainen, syrjäytynyt, jonkin valtion kansalainen, ulkomaalainen tai kansalliseen vähemmistöön kuuluva.

Kaikki valtiot ovat hyväksyneet YK:n ihmisoikeusjulistuksen, jonka perusteella muun muassa ihmiskunnan kaikilla jäsenillä on synnynnäinen arvo ja jokaiselle ihmiselle on tunnustettu kuuluvan yhtäläiset ja luovuttamattomat oikeudet. Ihmisarvo on kaiken ihmisoikeuksia koskevan normatiivisen toiminnan lähtökohta ja samanaikaisesti myös sen sateenvarjo.

Ihmisoikeudet taataan jokaiselle ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen mielipiteeseen tai muuhun tekijään perustuvaa erotelua. Lapset ovat tasa-arvoisia niin keskenään kuin aikuisten kanssa. Mikäli esimerkiksi jotain lapsiryhmää selvästi syrjitään, valtion on ryhdyttävä toimenpiteisiin näiden lasten tilanteen parantamiseksi.

YK:n, Euroopan Neuvoston, ILO:n ja muiden kansainvälisten sekä eri maanosien järjestöjen ihmisoikeussopimukset lisäpöytäkirjoiheen muodostavat laajan verkoston. YK:ssa luoduissa sopimuksissa naiset, lapset ja siirtotyöläiset perheineen sekä uusimpana kehitysvammaiset on nostettu erikseen esille. Tärkeisiin sopimuksiin kuuluvat myös kansalais- ja poliittisia oikeuksia sekä taloudellisia, sivistyksellisiä ja sosiaalisia oikeuksia, rotusyrjinnän poistamista sekä kidutusta tai muuta julmaa kohtelua käsittelevät yleissopimukset. Euroopan Neuvoston sopimusten kohderyhmistä tärkeitä ovat erityisesti kansalliset vähemmistöt ja kielivähemmistöt.

Tietämättömyys ja välinpitämättömyys muiden arvoista, elintavoista ja oikeuksista synnyttää ennakkoluuloja ja suvaitsemattomuutta. Ennakoasenteisiin voidaan yleensä parhaiten puuttua kouluttamalla ja kasvattamalla. YK:n lapsen oikeuksia valvova komitea on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota Suomen puutteelliseen ihmisoikeuskoulutukseen ja suosittanut pikaisia toimenpiteitä asian korjaamiseksi. Lasten kasvattamisen ja kouluttamisen lisäksi tulisi panostaa opettajien ja ohjaajien ihmisoikeuskoulutukseen, johon tulisi sisällyttää myös lapsen oikeudet.

*Elisabeth Tigerstedt-Tähtelä
Varatuomari, YK:n lapsen oikeuksien komitean jäsen (1999–2003)*

3. SANOISTA TEKOIHIN

Suomalainen yhteiskunta muuttuu monikulttuurisemmaksi, ja suurimmilla paikkakunnilla maahanmuuttajataustaiset ja monikulttuuristen perheiden lapset kuuluvat päiväkotien, kerhojen ja koulujen arkeen. Uusien maahantulijoiden kulttuurit rikastuttavat omaa kulttuuriamme ja mahdollistavat uusien asioiden, erilaisten arvojen, tapojen, käsitysten ja toimintamallien oppimisen.

Toinen kulttuuri voi tuntua myös uhkaavalta ja pelottavalta. Omaa ryhmää halutaan puolustaa ja suojella sen rajoja. Uudet tavat ja käsitykset voivatkin synnyttää törmäyksiä. Kasvattajien tulee suhtautua kaikkiin tasapuolisesti ja -arvoisesti sekä aktiivisesti puuttua rasistisiin huomautuksiin ja suvaitsemattomiin toimintamalleihin. Riitatilanteissa kasvattajien on tärkeää auttaa lasta ymmärtämään toisen osapuolen näkökulma. Lapsille on tärkeää luoda positiivisia kokemuksia erilaisuudesta ja samanlaisuudesta, sillä onnistuneet kohtaamiset luovat hyvää pohjaa suvaitsevaisuudelle.

Lasten kasvua suvaitsevaisuuteen tulee tukea perheissä, neuvoloissa, päiväkodeissa, perhepäivähoitoryhmissä ja kerhoissa. Suvaitsevaisuuteen ja kansainvälisyyteen kasvaminen on elinikäinen oppimisprosessi, jossa asenteiden ja arvojen muovautuminen alkaa varhaislapsuudessa. Suvaitsevaisuuskasvatuksen tavoitteena on oppia ymmärtämään ihmisten erilaisuutta, mutta myös samankaltaisuutta. Erilaisuuden hyväksyminen ja ymmärtäminen on välttämätöntä moniarvoisen yhteiskunnan rakentamisessa.

Ihmisten sekä kulttuurien väliset erot ja niiden syyt tulee tunnustaa ja tunnistaa. Erilaisuuden ymmärtäminen vaatii myös oman kulttuurin tuntemista. Tunnistamalla ja myös kyseenalaistamalla omia toimintamallejamme opimme itsestämme, mikä helpottaa myös muiden ihmisten ymmärtämistä. Kulttuurien erilaisista piirteistä voi puhua avoimesti. Erilaisuutta ei tarvitse pelätä, mutta sitä ei tarvitse korostaakaan, vaan voimme lähteä liikkeelle ihmisten samankaltaisuudesta. Suvaitsevassa ilmapiirissä lapsi uskaltaa olla oma itsensä ja kehittää itsetuntemustaan, mikä mahdollistaa myös toisten kunnioittamisen ja arvostamisen.

Suvaitsevaisuutta ja toisten huomioon ottamista sekä omien arvojen ja asenteiden tunnistamista voi harjoitella. Kerran vuodessa järjestettävä kulttuuripäivä päiväkodissa, koulussa tai kerhossa ei riitä, vaan tarvitaan jatkuvaa ja pitkäkestoista työtä suvaitsevaisuuden edistämiseksi. Suvaitsevaisuuteen kasvattaminen ei siten ole vain yksittäisiä “oppimiskertoja”, vaan läpileikkaava teema kasvattamisessa. Myötäelämisen kyky, toisen asemaan asettuminen ja sen opetteleminen on avain suvaitsevaisuuteen.

Lapset ovat uteliaita ja heidän kanssaan tulee keskustella avoimesti erilaisista kulttuureista ja elämäntavoista. Heitä tulee kannustaa suhtautumaan avoimesti eri kulttuurien edustajiin ja kunnioittamaan muita ihmisiä. Tässä kasvuprosessissa tarvitaan aikuisten tukea sekä konkreettisia välineitä samankaltaisuuden ja erilaisuuden tunnistamiseen ja niistä johdettujen ristiriitojen selvittämiseen.

Monikulttuurisuus on yhteiskunnan voimavara. Eri kulttuurista tulevien lasten ystävystyminen tuo mukanaan paljon uutta tietoa, iloa, elämyksiä ja voi parhaimmillaan luoda pohjan monin tavoin rikkaalle elämälle. Lasten toiminnasta syntyy hiljaista tietoa luonnollisista tavoista ystävystyä eri kulttuureista tulevien kanssa sekä tavoista ratkaista arkipäivän konflikteja. Ohjaajat voivat toimia tämän hiljaisen tiedon kerääjinä ja eteenpäin viejinä.

Tiina Salmio ja Riitta Kemppainen-Koivisto

4. VALMISTAUDUTAAN MATKALLE

Lähdetään yhdessä maailmanympärysmatkalle Tinon, Veeran, Saleemin, Lin, Aishan ja Emman kanssa. Matka alkaa kuumailmapallolla Suomesta, josta matkan ensimmäiseksi oppaaksi koriin kiipeää Tino. Jokaisesta maasta matkalle mukaan liittyy yksi lapsi. Matkaa tehdään kuumailmapallolla, junalla, leijalla, lohikäärmeen selässä ja lentokoneella.

Jokainen luku sisältää maata ja sen kulttuuria käsittelevän tiedon lisäksi tarinoita, askartelu-, keskustelu- ja toimintatehtäviä, jotka on merkitty seuraavin symbolein:

Tarina

Askartelutehtävä

Keskustelutehtävä

Toimintatehtävä

Aluksi on kuitenkin syytä valmistautua matkaa varten.

Askarrellaan passi

Tarvittavat välineet: sakset, värikyniä, kopiot oppaan takakannesta ja ensimmäisestä sisäaukeamasta (s. 63 ja 64) sekä neljä tyhjää paperia passin muiksi sisäsivuille

Lapset tekevät itselleen passin matkaa varten. Ohjaaja kopioi jokaiselle lapselle kaksipuolisen kopion, jonka toisella puolella on kuva passin kansista (s. 63) ja toisella kuva ensimmäisestä sisäaukeamasta (s. 64). Paperi taitetaan kahtia niin, että kopiosta muodostuu kirjanen. Passin ensimmäiselle sisäsivulle kukin lapsi kuvailee itseään piirtämällä tai kirjoittamalla vastauksia esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:

- Keitä perheeseesi kuuluu?
- Miten asutte?

- Onko perheessäsi lemmikkieläimiä?
- Millainen olet luonteeltasi?
- Mistä pidät? Mistä et pidä?
- Mitä harrastat?

Passin viimeiselle sisäsivulle, takakannen vastakkaiselle puolelle, piirretään omakuva. Alakouluikäiset voivat lisäksi kirjoittaa sivulle omat perustietonsa, kuten nimen, iän, syntymäpaikan, maan, kotikaupungin sekä silmien ja hiusten värin.

Kun passit on saatu valmiiksi, ohjaaja kerää ne itselleen ja lukee niitä ääneen, tai passien kuvia katsellaan yhdessä. Lapset yrittävät arvata, kuka lapsista on kyseessä. Mietitään yhdessä, missä asioissa lapset ovat samankaltaisia ja missä he eroavat toisistaan.

Matkaa varten passin sisäsivuiksi lisätään neljä puoliksi taitettua tyhjää paperia eli yhteensä 16 sivua. Jokaista maata kohti varataan 2–3 sivua. Sivuille tehdään maakohtaisia tehtäviä, kirjoitetaan, piirretään tai liimataan esimerkiksi lehdistä leikattuja kuvia opituista asioista. Näin passi toimii myös oppimispäiväkirjana. Passissa on tilaa myös ohjaajan ideoimia ylimääräisiä kirjoitus- tai piirustustehtäviä varten.

Valmistetaan paperinukke mielikuvituskaveriksi matkalle

Tarvittavat välineet: sakset, värikyiniä, kopiot paperinukesta oppaan sivuilta 65–67

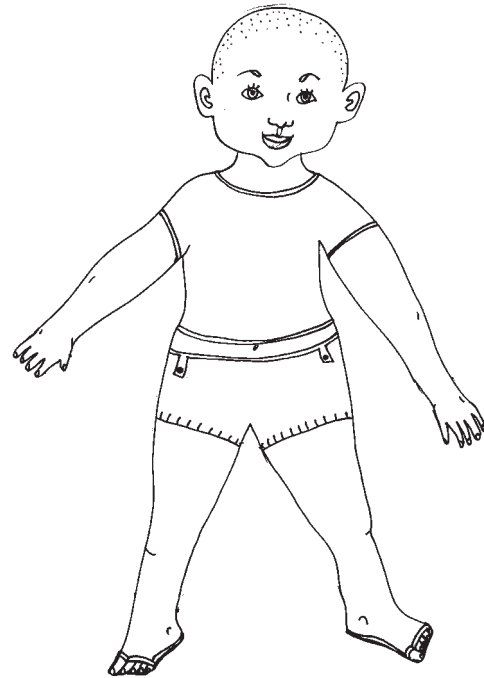
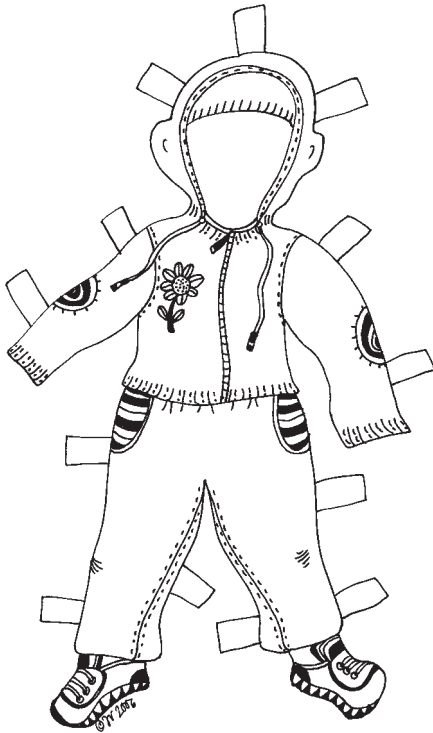
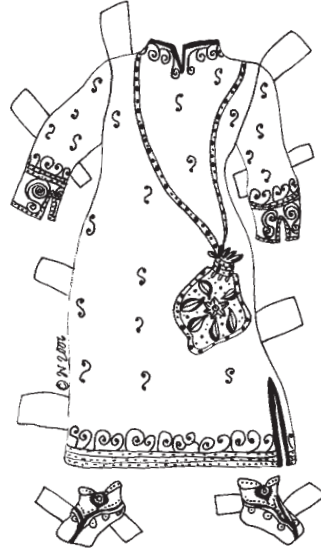
Lapset askartelevat mielikuvituskaverin mukaan matkalle oppaan esittelemiin maihin. Ohjaaja kopioi jokaiselle lapselle oppaasta löytyvän kuvan paperinukesta, tai lapset piirtävät itse oman paperinukkensa. Jokainen lapsi valitsee jonkin oppaan maista, keksii oman mielikuvitushenkilön kyseisestä maasta ja värittää paperinukkensa.

Lapset miettivät, minkälaisia ovat mielikuvituskaverin perheenjäsenet, ystävät ja harrastukset eli samoja asioita kuin oman passinsa teossa. Tiedot mielikuvituskaverista piirretään tai kirjoitetaan passiin.

Mielikuvituskaverien avulla käydään läpi lasten käsityksiä eri maiden ihmisistä ja keskustellaan niistä. Lapsia kannustetaan ensin vapaasti kertomaan, mitä piirteitä he olettavat kuuluvan oman mielikuvituskaverin kotimaan, esimerkiksi Venäjän, kulttuuriin. Tämän jälkeen pohditaan ryhmässä seuraavia kysymyksiä:

- Onko kenelläkään venäläistä tuttavaa?
- Onko hän sellainen, mitä muut lapset ovat kertoneet?
- Miten kertomukset erosivat?
- Miltä osin kuvaus oli puutteellinen tai pinnallinen?
- Mistä olet kuullut venäläisistä? (Miten mielikuvat ovat syntyneet, jollei lapsilla ole omakohtaisia kokemuksia?)

Mallit passin etusivuksi ja ensimmäiseksi aukeamaksi sekä malli paperinukkejen piirtämiseksi löytyvät oppaan liitteestä sivuilta 63–67.

**TSIHKO
DIIVES
HYVÄÄ
PÄIVÄÄ**

*Tervehditään ensimmäistä opastamme, Tinoa.
Hän on kuusi vuotta ja kotoisin Suomesta.
Tino tutustuttaa meidät Suomen romanikulttuuriin.*

5. KÄRRYNPYÖRÄLLÄ ETEENPÄIN

Romanit sanovat tavatessaan romanikielellä *Tsibko diives* eli “Hyvää päivää”. Sana *rom* tarkoittaa ihmistä, ja nimitys romani otettiin yleiseen käyttöön 1970-luvulla romanikongressissa Isossa-Britanniassa. Samalla hyväksyttiin romanien oma kansallislaulu *Gelem gelem* (suom. Kuljen, kuljen) sekä kansainvälinen romanilippu.

Suomen romanit ovat Suomen kansalaisia, ja heille siniristilippu on läheisin. Suomen siniristilipun värit viittaavat Suomen järvien ja taivaan sineen sekä lumivalkoiseihin hankiin. Kansainvälisen romanilipun sininen yläosa kuvaa samalla tavoin taivasta ja vihreä alaosa romanien läheistä suhdetta luontoon ja maahan. Lipun keskellä on punainen kärrynpyörä, joka muistuttaa siitä, kuinka romanit ovat vaeltaneet maapallon eri maihin.

Historiaa, kieltä, perinteitä ja tapoja

Ensimmäiset romanit lähtivät vaeltamaan kotiseudultaan Intian ja Pakistanin rajaseudulta länttä kohti yli tuhat vuotta sitten. Aluetta koetelleet sodat, nälänhätä, epidemiat ja luonnonmullistukset ilmeisesti pakottivat heidät liikkeelle. Arvellaan myös, että jotkut romaneista lähtivät myymään tuotteitaan muihin maihin vanhoja kauppareittejä pitkin. Ensimmäiset romanit tulivat Suomeen 1500-luvulla Ruotsin kautta.

Nykyisin romaneja arvioidaan olevan yli 40 miljoonaa eri puolilla maailmaa. Suomessa romaneja asuu noin 10 000, ja Ruotsissa on noin 3 000 Suomen romania. Kunnissa pidettiin aiemmin tilastoja romaniväestön määrästä, mutta nykyisin laki kieltää ihmisten tilastoinnin etnisen taustan perusteella.

Eri puolilla maailmaa asuvien romanien tavat ja uskomukset eroavat toisistaan, sillä romanien kulttuuri on muokkaantunut vuosien saatossa. Esimerkiksi Suomen romanit pukeutuvat kansanpukuun, mutta Espanjassa romanien pukeutuminen ei noudata yhtenäistä tapakulttuuria. Suomen romanikulttuurin kulmakivet ovat historia, romanikieli ja voimakas tapakulttuuri, johon kuuluvat vanhempien kunnioitus, pukeutuminen, puhtaus, häveliäisyys, romaniyhteisö. Romaneille perhe ja suku ovat erityisen tärkeitä. Pääosa Suomen romaneista on kristittyjä.

Romanikielen asema yhteiskunnassamme on vahvistunut, ja sitä voi nykyisin opiskella koulussa. Romanikielen opettajista on kuitenkin kova pula. Romanikieli on perinteisesti siirtynyt puhuttuna kielenä romaniyhteisön sisällä, ja tarinankerronnalla on ollut tärkeä merki-

tys yhteisöissä. Romanien asuessa yhä enemmän ydinperheissä kieli ei siirry enää luontevasti vanhemmilta, erityisesti isovanhemmilta, nuoremmille romaneille. Romanikieltä käyttävätkin lähinnä vanhemmat ihmiset. Romanikielen puhujien määrän laskuun on vaikuttanut myös se, että romaneja on syrjitty ja syrjitään edelleen yhteiskunnassamme.

Kun romanit saapuivat Suomeen 1500-luvulla, heihin suhtauduttiin aluksi hyvin kielteisesti. Heitä ei esimerkiksi saatu kastaa tai vihkiä kirkossa. Suomessa romanien asema on kohentunut viime vuosikymmeninä merkittävästi verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan. Romaneja työskentelee aivan samoissa ammateissa kuin valtaväestö, vaikka ennakkoluulot vaikeuttavatkin vielä työnsaantia.

Romanien kansanpuku

Kerrotaan, että alun perin romaninaisilla ei ollut muuta omaisuutta kuin vaatteet ja korut. Sen vuoksi oli kunnia-asia, että ne olivat mahdollisimman kauniit. 1800-luvulla romanien vaatetus ei juuri eronnut valtaväestön naisten vaatetuksesta.

Nuoret romanit saavat itse tehdä valintansa kansanpukuun pukeutumisesta. Päätös tehdään yleensä alle 20-vuotiaana. Jos romaninuori päättää kantaa kansanpukua, hänen on perinteisesti pitänyt käyttää sitä aina. Romaninaisen kansanpukuun kuuluvat pääsääntöisesti hame, pusero ja suvussa perintönä kulkevat korut. Romanimiehen asussa on tummat

housut, kauluspaita, pusero tai takki ja tummat pikkukengät. Vanhat romanimiehet saattoivat yhä käyttää kellonperiä, liiviä ja saappaita.

Mikä romaninaisen pusero on nimeltään?

- a) läkki
- b) **röijy**
- c) vauro diives

Romaninaisen puseroa kutsutaan röijyksi. Nimitys tulee ruotsinkielen sanasta *tröja* eli paita. Läksi tarkoittaa ohutta peltiä, josta romanimiehet perinteisesti valmistivat peltitöitä kuten läkkikannuja ja lyhtyjä. *Vauro diives* tarkoittaa puolestaan romanikielellä tiistaita.

Keskustellaan kansallispuvuista ja piirretään passiin kuva mieleisestä kansallispuvusta

Tarvittavat välineet: kyniä, värikyniä, oma passi

Suomalaisissa juhlissa käytettävät kansallispuvut perustuvat vanhoihin kansanpukuihin. Keskustellaan seuraavista kysymyksistä:

- Minkälaisia suomalaiset kansallispuvut ovat? Miltä ne näyttävät?
- Millainen on mielestäsi hieno kansallispuvu?
- Millaisen puvun haluaisit itsellesi, jos voisit suunnitella sen? Miksi?
- Millaisissa tilanteissa pukua voisi käyttää?

Lapset suunnittelevat ja piirtävät passiin kuvan mieleisestään kansallispuvusta.

Eri kulttuureille tärkeät asiat

Jokaisessa kulttuurissa on asioita, joita pidetään tärkeinä. Esimerkiksi Suomessa karhu on pelätty ja kunnioitettu eläin. Sille on olemassa myös useita nimityksiä kuten otso, mesikämmen, kontio ja metsän kuningas. Romaneilla puolestaan hevonen on ollut tärkeässä asemassa matkustamisessa ja elannon hankkimisessa, ja edelleenkin romanit kunnioittavat hevosia. Hevoskauppa on ollut monen romaniperheen pääelinkeino, vaikka nykyään se on menettänyt merkitystään.

Askarrellaan hevonen

Tarvittavat välineet: suurennetut kopiot hevosen etu- ja takaosista (ks. liite sivu 68), tyhjiä vessapaperirullia, munakennoja, kartonkia, villalankaa, liimaa, sakset, peitevärejä

Opettaja suurentaa mallin hevosen etu- ja takaosasta sopivaksi ja kopioi sen lapsille. Lapset leikkaavat mallin mukaan hevosen etu- ja takaosan (ks. liite sivu 68). Osat yhdistetään liimaamalla vessapaperirulla keskiruumiiksi. Hevosen turvaksi liimataan yhden munan kenno. Koottu hevonen maalataan peiteväreillä. Hevosen harja ja häntä liimataan villalangan pätkistä lähes valmiiseen työhön.

Vaihtoehtoisesti hevonen voidaan muovailla savesta, massasta tai liisteri-sanomalehtisekoituksesta.

Piirretään ihmishahmo

Tarvittavat välineet: romanimusiikkia, isoja papereita, värikyniä

1. Taustalle laitetaan soimaan romanimusiikkia.
2. Lapset jaetaan neljän hengen ryhmiin.
3. Jokainen ryhmä saa ison paperin, joka asetetaan lattialle. Yksi lapsista asettuu makaamaan lattialle paperin päälle, ja muut piirtävät hänen ääriviivansa paperiin. Pelkistä ääriviivoista on helppo hahmottaa ihminen. Ihmiset ovat ulkoisesti ja sisältäpäin rakenteellisesti melko samanlaisia.
4. Seuraavaksi hahmolle piirretään muita tunnisteita kuten hiukset, silmät, vaatteet ja esimerkiksi koruja, jotka muuttavat hänet omaksi yksilöksi.
5. Kun väritystyö on hyvässä vauhdissa, pohditaan seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on piirretyn hahmon nimi, ammatti ja harrastukset?
- Millainen perhe hänellä on?
- Missä hän asuu?
- Miten hän pukeutuu ja mitä hän syö?
- Missä hän käy lomalla?
- Mikä on hänelle tärkeää?

Lopuksi valmis henkilö esitellään, ja lapset keksivät tarinan kyseisestä henkilöstä. Jokainen lapsi piirtää itse keksimänsä tarinan tai ohjaaja kirjoittaa ylös yhdessä keksityn. Kuvat ja tarinat laitetaan seinälle esille.

Keskustellaan yleistyksistä. Arkielämässä tehdään yleistyksiä jatkuvasti eli pyritään ryhmittelemään samankaltaisia asioita ja ilmiöitä joukoiksi tai ryhmiksi. Yleistys koetaan usein kielteiseksi, jos sillä muodostetaan liian samansisältöinen kuva kaikista tietyn ihmisryhmän jäsenistä vain pienen otoksen tai arkihavainnon perusteella.

Lapset pohtivat mitkä ominaisuudet liittyvät seuraaviin ryhmiin:

- a) romani
- b) venäläinen
- c) afganistanilainen
- d) vietnamilainen
- e) somalialainen
- f) britannialainen

Tämän jälkeen yleistysten paikkansapitävyydestä keskustellaan ryhmässä:

- Mistä mielikuvat ovat syntyneet?
- Perustuvatko mielikuvat esimerkiksi vanhemmilta, sukulaisilta tai ystäviltä kulttuihin juttuihin tai televisiossa nähtyihin kuviin?
- Onko jollakulla omia tuttavita kyseisistä ryhmistä? Pitävätkö esitetyt mielikuvat paikkansa?
- Mitkä tekijät yhdistävät edellä mainittujen ryhmien elämää?

Jos negatiivisia yleistyksiä esiintyy, ohjaajan on hyvä korostaa eri ryhmien monimuotoisuutta. Uusiin ihmisiin tutustuminen on tärkeää ilman ennako-oletuksia, ja toisen ihmisen kunnioittaminen on tutustumisen ja ystäväyden pohjana. Vieraasta kulttuurista tulevalle voi rohkeasti esittää kysymyksiä asioista, jotka askarruttavat mieltä.

TRASTUI

*Saavumme kuumailmapallolla Venäjälle, jossa tapaamme Veeran.
Hyvää päivää Veera! Veera on viisi vuotta ja harrastaa tanssimista.
Hän toivottaa meidät tervetulleeksi ja kutsuu tutustumaan kotimaahansa.*

6. SAMOVAARIEN MAA

Zdrastvuj! – Hyvää päivää!

Suomen naapurimaassa Venäjällä asuu lähes 145 miljoonaa ihmistä. Maan virallinen kieli on venäjä, mutta maassa puhutaan useita muitakin kieliä. Venäläiset ovat kautta aikojen olleet suurin maahanmuuttaja- ja siirtolaisryhmä Suomessa. Vuonna 2005 Suomessa oli noin 40 000 venäjää äidinkielenään puhuvaa.

Ortodoksisuus ja islam ovat levinneet Suomeen idästä Venäjän kautta. Ensimmäiset kristilliset vaikutteet tulivat Suomeen idästä eli ortodoksisuuden mukana. Itä-Suomessa on ollut ortodoksista väestöä keskiajalta alkaen. Suomen ortodoksinen kirkko on Suomen toiseksi suurin uskonnollinen yhteisö ja toinen maan kansankirkoista.

Ensimmäiset muslimit, tataarit, tulivat Suomeen Venäjältä 1800-luvun alussa. Tataarit olivat pääasiassa kauppiaita, jotka asettuivat asumaan suurimpiin kaupunkeihin. He perustivat Suomen ensimmäisen islamilaisen yhdistyksen vuonna 1830.

Venäjää kohti

Venäjä on pinta-alaltaan maailman suurin valtio. Etäisyys Venäjän läntisimmästä pisteestä itäisimpään kolkkaan on 6600 kilometriä. Matka Venäjän läpi junalla kestääkin useita päiviä. Matkan varrelle mahtuu maailman syvin järvi Baikal, Euroopan korkein vuori Elbrus ja Euroopan pisin joki Volga, jonka pituus on 3685 kilometriä. Matkan aikana voi nähdä eri kansoja, maaseutua ja kaupunkeja, kuumuutta ja kylmyyttä, merenrantaa ja järvimaisemia, köyhyyttä ja rikkautta.

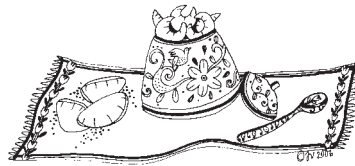
Tällä hetkellä maassa elää monta kulttuurista perinnettä rinnakkain: vanhoja venäläisiä traditioita, neuvostoaikana syntyneitä perinteitä ja aivan uusia, 2000-luvun virtauksia. Lisäksi elämä suurkaupungeissa on hyvin erilaista kuin syrjäisellä maaseudulla.

Keskustellaan mielikuvista

Pohtikaa ryhmässä seuraavia kysymyksiä:

- Mitä sinulle tulee mieleen Venäjästä?
- Onko sinulle venäläistä alkuperää olevia ystäviä?
- Oletko vierailut venäläisessä kodissa? Millainen koti oli? Oliko siellä joitain erikoisia tavaroita? Millaisia?
- Oletko koskaan käynyt Venäjällä? Jos olet, haluaisitko kertoa matkastasi jotakin?

Venäläinen keittiö

Venäläisissä kodeissa syödään paljon keittoja, kasvis- ja kalaruokia sekä erilaisia suolaisia ja makeita leivonnaisia. Monien ruokalajien raaka-aineena käytetään esimerkiksi sieniä, viljatuotteita ja kasviksia. Lihaa taas syödään melko vähän.

Teenjuonti levisi Suomeen venäläisten kauppiaiden välityksellä. Suomen murteissa teetä nimitetään usein tsaijuksi, joka tulee venäjän sanasta *chai*. Varsinkin Itä-Suomen ruokakulttuurissa näkyy venäläisen keittiön vaikutus. Idästä tulevat muun muassa erilaiset piirakat ja uunissa hauduttamalla kypsennetty liha.

Venäläinen satuperinne ja hyvät tavat

Venäjällä satuja kerrotaan pitkin päivää sopivana hetkenä. Isoäidit eli *babushkat* hoitavat Venäjällä hyvin paljon lastenlapsiaan ja myös lukevat tai kertovat satuja. Kauniit ja hyvin koristeelliset kuvat ovat tyypillisiä venäläisille satukirjoille.

Perinteiset venäläiset sadut, samoin kuin monet yleismaailmalliset sadut, on tarkoitettu alun perin aikuisille. Satujen avulla on myös opetettu hyviä käytöstapoja, kuten toisten ihmisten kunnioittamista, huomioon ottamista sekä vieraanvaraisuutta.

Satuja on kerrottu sukupolvelta toiselle, ja suullisena perinteenä ne ovat muokkautuneet ajan myötä. Eri puolilla maailmaa kerätyistä saduista löytyy samantyyppisiä piirteitä. Ohjaaja lukee Isän aarre -sadun *Tsaarintyttären merkki* -kirjasta. Sadun alkuperämaan on väitetty olevan sekä Venäjä että Itä-Euroopassa sijaitseva Moldova.

Isän aarre -satu

Olipa kerran isä, jolla oli kolme poikaa. Isä oli uuttera mies, hän kantoi kaikesta huolta, eikä istuskellut koskaan joutilaana vaan uurasti väsymättä aamuvarhaisesta iltamyöhään selvitäkseen kaikesta, mistä pitikin.

Pojat olivat terveitä ja vahvoja, mutta voi – millaisia laiskureita he olivatkaan! Isä teki työtä pelloilla, puutarhassa ja pihapiirissä, mutta pojat vain loikoilivat puiden katveessa tai korkeintaan narrasivat kaloja Dnestristä.

– Miksi ette tee mitään? Miksi ette auta isääänne? kyselivät naapurit.

– Miksi auttaisimme? vastasivat pojat. – Isä hoitaa itse kaiken.

Niin kului vuosi toisensa jälkeen. Pojat varttuivat aikuisiksi ja isä vanheni. Hänen voimansa heikkenivät niin, ettei hän jaksanut enää paiskia töitä. Talon puutarha rappeutui, ja pelloilla rehottivat rikkaruohot.

Pojat näkivät sen, mutta eivät silti ryhtyneet työhön.

– Miksi laiskottelette, miksi ette tartu työhön? kysyi isä. – Kun olin nuorempi, tein mitä tarvittiin, mutta nyt on teidän vuoronne.

– Vielä tässä ehditään, vastasivat pojat.

Vanhus kärsi nähdessään poikiensa piittaamattomuuden. Se kävi hänen luonnolleen niin, että hän sairastui ja joutui vuoteenomaksi.

Perhe köyhtyi. Puutarha rehotti, nokkoset ja ohdakkeet olivat vallanneet sen niin, että taloa tuskin näkyi niiden keskeltä.

Sitten isä kutsui poikansa luokseen ja sanoi heille:

– Lähtöhetkeni on koittanut. Miten teidän käy, kun minua ei enää ole? Työnteko ei teille maistu, ette osaa ryhtyä mihinkään, poikani.

Poikien sydämiä ahdisti, he purskahtivat itkuun.

– Sano vielä jotain, isä, neuvo meitä! pyysi vanhin poika.

– Hyvä on, sanoi isä. – Paljastan teille salaisuuden. Tiedättehän, että uurastimme äiti-vainajan kanssa alinomaa, emme levänneet hetkeäkään. Vuosien mittaan saimme kerätyksi aarteen: ruukullisen kultarahoja. Hautasin sen maahan talon lähetyville, en vain muista tarkkaan mihin. Etsikää se, niin teillä ei ole hätäpäivää.

Hyvästelyään poikansa hän kuoli.

Pojat saattoivat hänet hautaan ja surivat häntä. Sitten vanhin sanoi:

– Köyhyys kiusaa meitä, veljet, meillä ei ole enää edes millä ostaa leipää. Yritetään löytää se ruukku, josta isä puhui.

Veljekset tarttuivat lapioihin ja alkoivat etsiä. He kaivoivat ja kaivoivat, tekivät kuoppia ja koloja talon ympärille, mutta eivät löytäneet ruukkuja.

Silloin sanoi keskimmäinen veli:

– Emme koskaan löydä isän aarretta, jos kaivamme tähän tapaan. Meidän on käännettävä koko talon ympärys tuuma tuumalta!

Veljekset ryhtyivät työhön, tarttuivat uudelleen lapioihin ja käänsivät kaiken maan. Silti he eivät löytäneet ruukkuja.

– Jospa kääntäisimme maan vielä kertaalleen, sanoi nuorimmainen, - mutta syvemältä. Isä on varmasti haudannut ruukun syvälle maahan.

Koska veljeksissä paloi halu löytää aarre, he ryhtyivät jälleen työhön.

Vanhin veli kaivoi, käänsi maata, ja yhtäkkiä lapio kolahti johonkin suureen ja kovaan.

Hänen sydämensä jyskytti, ja hän huusi riemuissaan:

– Tulkaa tänne, olen löytänyt isän aarteen!

Veljet riensivät hänen luokseen ja ryhtyivät myös kaivamaan. Suurella vaivalla saatiin maasta esine, joka ei ollutkaan kultaraharuukku vaan suuri painava kivi.

Äkämystyneet veljekset sanoivat:

– Mitä tälle kivelle on tehtävä? Ei sitä voi tähänkään jättää! Kannetaan se kauemmas ja vieritetään ojaan.

Niin tehtiin. Raahattuaan kiven pois veljekset jatkoivat maan kaivamista. He uurastivat koko päivän muistamatta edes syödä tai levätä. He möyhensivät koko maan niin, että se aivan huokui kuohkeutta. Silti he eivät löytäneet ruukkuja.

– Kun kerran käänsimme maan, sanoi vanhin, – älkäämme jättäkö sitä silleen vaan tehkäämme siitä viinitarha!

– Oikein, myönsivät veljet. – Silloin työmme ei mene hukkaan.

Veljekset istuttivat viinitarhan ja hoitivat sitä huolella. Heidän viiniköynnöksensä kukoistivat ja kasvattivat yhä uusia ja uusia haaroja, ja syksyllä niissä kypsyivät makeat, mehukkaat rypäleet.

Sato oli runsas. Veljekset jättivät itselleen vain sen verran, kuin tarvitsivat, loput rypäleet he myivät ja saivat paljon rahaa.

Silloin totesi vanhin veli:

– Emme kääntäneet maata turhaan, löysimme siitä sittenkin aarteen, josta isä puhui ennen kuolemaansa.

(Tsaarintyttären merkki 1982: 54–55.)

Piirretään ja keskustellaan sadusta

Tarvittavat välineet: kyniä, värikyniä, oma passi

Lapset piirtävät sadusta kuvan passiin. Keskustellaan kuvista ja sadusta:

- Millaisen kuvan piirsit sadusta? Miksi?
- Mikä oli mielestäsi hyvää sadussa? Entä huonoa?
- Mikä siinä oli jännittävintä? Mikä oli sadun paras kohta?
- Mikä oli sadun opetus?
- Missä maassa/maissa tarina olisi voinut tapahtua?

Maatuskanukke on kuin sipuli

Maatuskanukke, venäjäksi *matrjoska*, on tyypillinen venäläinen koriste-esine, jossa on sisäkkäin toinen toistaan pienempiä maalattuja puisia hahmoja. Perinteinen nukke on nainen, mutta nykyään löytyy myös Lenin-, Putin- tai Pokemon- ja Harry Potter -hahmoja.

Maatuskanukke on kuin ihminen, joka muodostuu ikään kuin monesta kerroksesta. Päällimmäinen maatuskan kerros on se, joka meistä näkyy ulospäin. Ensi tapaamisella ihmisestä voi päätellä esimerkiksi iän sekä nähdä hiusten-, silmien- ja ihonvärin.

Seuraavat maatuskan kerrokset ovat piilossa kuten ihmisten arvot ja ajatuksetkin. Ihmisen tunteet, kuten esimerkiksi ilo, suru ja pelko, voivat näkyä ulospäin, mutta ihminen voi halutessaan myös kätkeä ne muilta. Ulkonäön pohjalta on vaikeaa tehdä johtopäätöksiä esimerkiksi kansallisuudesta, äidinkielestä, luonteesta, uskonnosta tai lempiruoosta.

Askarrellaan maatuskanukke

Tarvittavat välineet: kopiot kartionmallisten maatuskoiden kaavakuvista (s. 69), erivärisiä kartonkeja, sakset, värejä, liimaalnittejä

Ohjaaja kopioi mallit erikokoisista kartioista, jotka löytyvät sivulta 69. Kukin lapsi leikkaa mallien mukaisesti neljä erikokoista kartiota ja kuvittaa ne mielensä mukaan. Kartioiden reunat liimataan tai nidotaan merkitystä paikasta, ja liiman kuivuttua kartiot voidaan asettaa sisäkkäin.

Keskustellaan omasta perheestä ja piirretään sukupuu

Tarvittavat välineet: paperia ja värikyniä

Mietitään ryhmässä, millaisia yhteisiä ja eroavia piirteitä lapsilla ja heidän sukulaisillaan on. Esimerkiksi ilmeet, eleet, puheääni tai ulkonäköön liittyvät piirteet, kuten ruumiinrakenne, ihon-, silmien- ja hiustenväri ja kasvojen muodot, ovat usein helposti havaittavia, perittyjä piirteitä. Lapset voivat ottaa selvää vanhemmilta tai isovanhemmilta perityistä piirteistä myös katselemalla vanhoja perhevalokuvia tai kyselemällä niistä vanhemmiltaan.

Lapset piirtävät oman sukupuunsa. Sukupuihin merkitään piirteet, jotka lapset ovat mielestään saaneet vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan. Piirteet piirretään tai kirjoitetaan. Lapset pohtivat, ketä sukulaistaan he mielestään muistuttavat eniten.

Jatketaan matkaa Afganistaniin

Tarvittavat välineet: tyhjiä maitopurkkeja tai tuoleja, värikyniä, oma passi

Lapset rakentavat junan tyhjiä maitopurkkeista tai laittavat tuolit peräkkäin. Lapset ottavat askartelemansa maatuskat junan kyytiin. Junalla matkustetaan Venäjän ja Afganistanin rajalle. Rajalta lähtee silta, joka johtaa uuteen maahan, Afganistaniin.

Mietitään ryhmässä seuraavia kysymyksiä:

- Mitä junamatkalla tulee vastaan?
- Millaisia maisemia matkan varrella näkyy?
- Millaisia eläimiä lapset näkevät? Eroavatko ne Suomen eläimistä?
- Minkälaisia ihmisiä lapset kohtaavat?

Keskustelun pohjalta mielikuvitusmatka voidaan myös näytellä ohjaajan johdolla.

Passiin yhdelle sivulle piirretään jokin asia, esine, ihminen tai eläin, jonka lapset kohtaavat junamatkalla Venäjältä Afganistaniin.

**ROZ
BAKHAIR**

*Saavumme Afganistaniin. Tuolla onkin Saleem jo odottamassa meitä.
Saleem on 7 vuotta ja pitää erityisen paljon libaruoista ja leikkimisestä.
Hyvää päivää Saleem! Kertoisitko meille jotain Afganistanista?*

7. LEIJOJEN LAPSET

Afganistan on kooltaan melkein kaksi kertaa suurempi kuin Suomi, ja siellä on asukkaita arviolta 30 miljoonaa eli noin kuusi kertaa enemmän kuin Suomessa. Afganistan on vuorten ympäröimä sisämaavaltio, jolla ei ole meriyhteyttä. Maan pääelinkeino on maatalous, ja pääasiallisimmat viljelytuotteet ovat vehnä, puuvilla, riisi, maissi ja erilaiset hedelmät. Melkein puolet maapinta-alasta on vähintään kahden kilometrin korkeudessa.

Afganistanin historia on ollut myrskyisä. Silkkiteiden varrella sijaitseva Afganistan on kiinnostanut vuosituhansien aikana monia eri valloittajia. Silkkiteiksi kutsuttiin joukkoa yhteen liittyneitä kauppareittejä, joiden kautta kuljetettiin karavaaneilla ja laivoilla silkkiä, norsunluuta, kultaa, jalokiviä ja muita kauppatavaroita Aasiaan, Lähi-itään ja Eurooppaan.

Afganistanissa on sodittu pitkään myös lähihistoriassa, ja monet afganistanilaiset ovat paenneet vuosien varrella kotimaastaan. Jatkuvista levottomuuksista huolimatta tuhannet ihmiset ovat jo voineet palata koteihinsa ja lapset aloittaneet koulunkäynnin. Afganistanin pääkaupungissa Kabulissa ihmiset yrittävät elää niin normaalia elämää kuin mahdollista. Joidenkin talojen verhojen välistä kajastaa television sininen valo, ja basaarien myyjät ja tak-sikuskit soittavat musiikkia kasettiradioistaan. Ihmisissä on toivo paremmasta huomisesta.

Lapsia voi nähdä piholla leikkimässä ja lennättämässä leijoja, mikä onkin yksi afgaanilasten suurimmista riemuista. Otteet Khaled Hosseinin romaanista *Leijapoika* (2004) kuvaavat elävästi kabulilaisen pojan elämää ja leijaturnajaisia 1970-luvulla.

Leijaturnajaiset

”Talvi oli kaikkien kabulilaislasten lempivuodenaika tai ainakin niiden, joiden isällä oli varaa ostaa kelvollinen rautakamiina. Syy oli yksinkertainen: koulu suljettiin jäiseksi kaudeksi. Minulle talvi merkitsi sitä, ettei tarvinnut tehdä jakolaskutoimituksia eikä muistella Bulgarian pääkaupungin nimeä. Edessä oli kolme kuukautta, joiden aikana sain pelata Hassanin kanssa korttia kamiinan ääressä, katsoa Elokuvakeskuksessa tiistai-aamuisin ilmaisia venäläisiä filmejä ja syödä lounaaksi makeaa nauris-*qurmaa* riisin kera tehtyäni koko aamu-päivän lumiukkoja.

Sitten olivat tietenkin leijat. Leijojen lennättäminen. Ja niiden kiinni juokseminen. - -

- - Kabulilaisissa kaupunginosissa pidettiin talvella leijaturnajaiset. Ja turnajaispäivä oli kabulilaispojille kylmän kauden kiistaton kohokohta. - -

- - Ensi alkuun Hassan ja minä rakensimme leijat itse. Säästimme viikkorahoja pitkin syksyä pieneen posliinihevoseen, jonka Baba oli tuonut joltain Heratin-matkaltaan. Kun talven tuulet alkoivat puhaltaa ja lumi leijaili suurina hiutaleina, me avasimme säpin hevosen vatsan alta. Menimme basaariin ja ostimme bambua, liimaa, narua ja paperia. Vietimme joka päivä tuntikausia höyläten bambusta keski- ja poikkikutkia ja leikellen ohutta silkkipaperia, joka mahdollisti nopeat syöksyt ja nousut. Ja tietenkin meidän oli valmistettava itse myös lennätysnaru, *tar*. - -

- - Leijaturnajaiset olivat Afganistanissa vanha talvitraditio. Ne alkoivat varhain aamulla ja päättyivät vasta kun taivaalle oli jäänyt voittaja – muistan vuoden, jolloin turnajaiset jatkuivat illan hämärtyamisen jälkeenkin. Ihmiset tulivat jalkakäytävälle ja katoille kannustamaan poikiaan. Kadut olivat täynnä leijataistelijoita, jotka nykivät ja riuhtoivat lennätysnaruja, tähyilivät taivaalle silmiään siristellen ja yrittivät hakea asemia, joista pääsisivät katkaisemaan vastustajan narun. Jokaisella taistelijalla oli avustaja – minulla Hassan – jonka tehtävänä oli pidellä kela ja syöttää lennätysnaru. - -” (*Hosseini 2004: 60, 61-62, 63.*)

Afgaanikulttuuria

Valtaosa (99%) afganistanilaisista on muslimeja, ja uskonto on keskeisessä asemassa jokapäiväisessä elämässä. Perinteisesti uskonnollisia ja kansallisia juhlapäiviä on juhlistettu *atan*-tanssinäytöksillä. Länsimaalaisesta musiikista afganistanilainen musiikki eroaa sävelkorkeudeltaan ja rytmiltään. Afganistanissa voi nähdä soittimia kuten leveän, käsin lyötävän rummun *dairan* ja pitkäkaulaisen, jousella soitettavan *richakin*.

Juhlissa tarjotaan ruoaksi esimerkiksi kebabeja, *naan*-leipää, lammasruokia ja *koftaa* eli paikallisia lihapullia. Ruoanvalmistuksessa käytetään myös paljon kuivattuja hedelmiä sekä pähkinöitä. Vaatteet valmistetaan usein puuvillasta tai villasta, jotka värjätään ja kudotaan itse.

Keskustellaan suomalaisesta ja afgaanikulttuurista

Keskustellaan seuraavista kysymyksistä:

- Millaista ruokaa sinun ja sukulaistesi kodeissa syödään juhlien aikaan?
- Miten ruokakulttuurit Suomen sisällä eroavat? Missä syödään karjalanpiirakoita? Entä rönttöstä? (Rönttönen on kuhmolainen perinneruoka. Se on ruistaikinasta tehty piirakka, jossa on marjoista, esimerkiksi puolukoista tai mustikoista, tehty täyte.)
- Miten suomalaiset juhlaruoat eroavat afgaanien juhlaruoista?

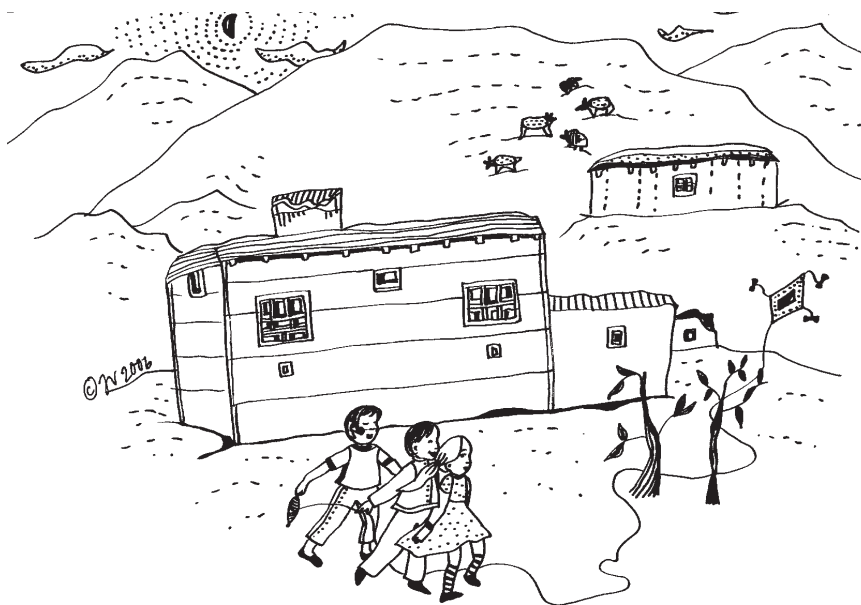
Kuunnellaan ja tehdään tuttuja ja vieraita ääniä

Kuunnellaan kirjastosta lainattua afganistanilaista musiikkia. Keskustellaan musiikin synnyttämistä mielikuvista:

- Millaista musiikkia lapset kuuntelevat kotona?
- Eroaako se afganistanilaisesta musiikista? Miten?

Pyritään yhdessä matkimaan afgaanien musiikkia keksien ympärillä olevista asioista instrumentteja ja samankaltaista äänimaailmaa, esimerkiksi pöytä, ämpäri, viivoitin ja pullo.

Veden puute

Hindu Kushin vuoristo jakaa Afganistanin kolmeen hyvin erilaiseen osaan: pohjoiseen tasankoalueeseen, jonka maaperä on erittäin hedelmällistä viljelyaluetta, keskiseen ylämaahan, jolle on tyypillistä korkeat vuoret ja syvät laaksot sekä lounaiseen ylätasankoalueeseen, jonka maasto on pääasiallisesti hiekka-aavikkoa.

Afganistanissa taistellaan kuivuutta ja aavikoitumista vastaan. Aavikoiden maaperä on yleensä hiekkaa, soraa, kivikkoa, savea ja kalliota, ja kuivuuden, kuumuuden tai kylmyyden takia lähes kasviton. Aavikoilla saattaa esiintyä hiekkadyynejä sekä vuoria ja muinaisten jokien uomia. Aavikolla on joskus suolatasankoja, jotka ovat syntyneet suurten järvien haihtuessa. Afganistanin aavikoitumista ovat nopeuttaneet muun muassa pitkä sota ja puiden hakkuu polttopuiksi. Aavikoitumista voidaan estää esimerkiksi istuttamalla puita.

”Olkoon Kabul ilman kultaa, kunhan vuorilla on lunta” sanotaan vanhassa sananlaskussa. Lumi merkitseekin vettä, josta on kova pula Afganistanin hiekka-aavikoilla. Puhdas vesi on tärkeää, sillä likainen juomavesi aiheuttaa sairauksia, joista kärsivät erityisesti lapset. Vettä tarvitaan myös maanviljelykseen, joka on maan pääelinkeino.

Pakolaisuus

Maailmassa on miljoonia ihmisiä, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotimaastaan esimerkiksi sotaa. Pakolaiseksi joutuneet kaipaavat kotimaataan ja ikävöivät ystäviään ja sukulaisiaan, mutta he eivät pysty palaamaan kotiinsa ennen kuin sota loppuu ja maassa on jälleen turvallista asua.

Muuttaminen uuteen maahan on aina suuri mullistus ihmisen elämässä. Maahanmuuttajiksi kutsutaan kaikkia uuteen maahan muuttaneita ihmisiä. Pakolaiset ovat maahanmuuttajia, joiden on ollut pakko jättää kotinsa selvitäkseen hengissä.

Pakolainen kohtaa usein kysymykset: ”Miksi olet täällä?” ja ”Koska palaat kotiin?” Yksikään pakolainen ei tiedä vastausta jälkimmäiseen kysymykseen. Usein vasta tätä kysytessä hän ymmärtää, ettei välttämättä lähitulevaisuudessa voi palata kotiinsa.

Suomeen on tullut pakolaisia muun muassa Afganistanista, Irakista, Somaliasta, Sudanista, Vietnamista sekä entisen Jugoslavian ja Neuvostoliiton alueelta. Myös suomalaiset ovat joutuneet pakolaisiksi. Viime sotien aikana 1939–45 noin 80 000 suomalaislasta päätyi sotalapsiksi pääasiassa Ruotsiin, mutta myös Norjaan ja Tanskaan.

Pakolaislapsen toive -tehtävä

Lapset miettivät kolmen tai neljän hengen ryhmissä, miltä tuntuisi jättää oma kotimaa, talo, ystävät, naapurit ja päiväkotikoulu ja lähteä pakolaiseksi. Jokainen lapsi kuvittelee itsensä afganistanilaislapsen asemaan ja piirtää passiin kaikkein rakkaimman esineen, jonka lapsi ottaisi pakomatkalta mukaan. Ryhmissä lapset esittelevät toisilleen afganilaisen lapsen mukaan ottamaa esinettä.

Tämän jälkeen keskustellaan koko ryhmän kanssa sitä, miten voimme helpottaa luokkaan tai päiväkotiryhmään tulevan uuden lapsen sopeutumista. Lapset pohtivat seuraavia kysymyksiä:

- Miltä uuteen ryhmään tulleesta lapsesta tuntuu?
- Mikä on helppoa? Entä vaikeaa?
- Miten voisit huomioida ryhmään tulevan uuden lapsen?
- Miksi on tärkeää ottaa uusi lapsi mukaan leikkeihin?
- Mitä asioita voisit oppia eri maasta tulevalta lapselta?

Afganistanista Suomeen

Suomessa asuva afgaani Ahmad Razai kuvaa tuloaan siskonsa kanssa Suomeen *Palasina Maailmalla – Turvapaikanhakijoiden kirjoituksia* -kirjassa:

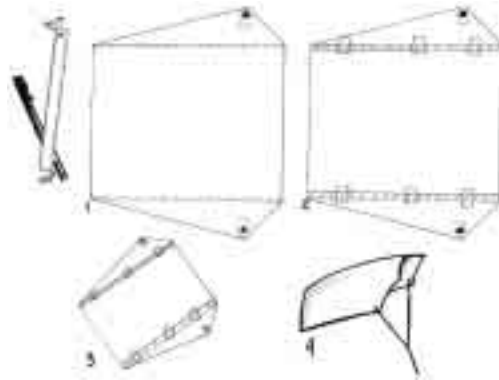
”Olen Ahmad Razai, afganistanilainen poika, 13 vuotta vanha. Asun perheeni kanssa Helsingissä. Meillä oli Afganistanissa tosi hyvä elämä ja meillä oli kolme taloa. Kun talebanit tulivat Afganistaniin, siitä tuli meille painajainen...Me lähdimme pakoon omasta maastamme. - -

- - Minä siis saavuin isosiskoni kanssa Suomeen 1999 joulukuussa alaikäisenä. Olin niin väsynyt, että nukahdin heti Helsingin lentokentällä. Emme osanneet sanaakaan suomea. Ensin poliisit haastattelivat meitä ja olimme yöty Helsingissä. Seuraavana aamuna lähdimme suoraan junalla perhe- ja ryhmäkotiin. Lukkarilassa olivat lapset, jotka olivat ilman huoltajia tulleet Suomeen niin kuin me. Alussa oli kaikki vaikeaa, mutta vähitellen totuin elämään ja Lukkarilaan. Viihdyin siellä hyvin, vaikka en tienyt perheestäni mitään. Lukkarilassa oli erittäin mukavia työntekijöitä. Heistä tuli meille tosi ystäviä ja vieläkin olemme yhteydessä heihin. Ensin luulin, ettei Suomessa voi saada ystäviä. Mutta se ei pidä paikkaansa. Tietysti riippuu itsestäkin, kuinka tulee toimeen ihmisten kanssa.

On vaikea olla kahden kulttuurin välissä. Kun olen afganistanilaisten kanssa, minusta tuntuu, että olen aivan suomalainen. Mutta kun olen suomalaisten seurassa, tunnen olevani afganistanilainen. Kysyn joskus itseltäni, kuka minä oikeastaan olen. Mielestäni omaa kulttuuria on aina arvostettava, muuten ihminen jää yksin. - -

- Äitini ja kaksi veljeäni saapuivat Suomeen tammikuussa 2002. - - Isosiskon ystävät löysivät meille asunnon Helsingistä. Olen kuullut, että Suomessa on harvinaista, että naapurit välittävät toisistaan ja varsinkin maahanmuuttajista. Mutta kävi toisin. Naapurissa asuu todella huomaavainen ja mukava nainen. Hän tuli heti sanomaan meille tervetuloa. Meitä kaikkia helpotti vähän, kun naapuri oli meillä käymässä, ei tuntunut ikävältä. Toivottavasti löydän hyvän koulun ja harrastuksen Helsingistä. Toivon vieläkin siskoni pääsevän Suomeen mahdollisimman pian.”

(Harju 2003: 75, 76-77, 78, 79)

Valmistetaan leija

Tarvittavat välineet: kopiot leijan mallista sivulta 70, saksia, silkkipaperia, metrimitta, juomapillejä, teippiä, vahvaa lankaa, rei'itin ja väriliituja

Jokainen lapsi saa tarvikkeet oman leijan rakentamista varten.

Ohjaaja kopioi ja suurentaa leijan mallin sivulta 70. Suurennetun mallin koon tulisi olla noin 17 x 22 senttimetriä. Leija leikataan ohuesta silkkipaperista piirustuksen mukaisesti. Kaksi juomapillää leikataan 17 senttimetrin pituisiksi. Pillit kiinnitetään teipillä kahden kulman väliin katkoviivojen kohdalle (katso leijan malli kuvassa 2 sivulla 70). Kaksi ulointa kohtaa vahvistetaan kahdella teipillä ja niihin tehdään rei'ittimellä reiät lankaa varten. Leikataan 66–90 senttimetriä pitkä langan pätkä ja kiinnitetään se leijan kahden reiän väliin. Langasta mitataan keskikohta ja siihen tehdään solmu. Leijanaru sidotaan solmuun kiinni. (Tarkempia ohjeita löydät Myllärin tuulivoima -Internet-sivustolta)

Lapset piirtävät tai kirjoittavat varovasti väriliiduilla leijaan viestin afgaanilapselle, joka näkee leijan taivaalla. Miettikää mitä lapset haluaisivat jättää muistoksi, viestiksi afgaanilapsille. Viesti kirjoitetaan tai piirretään myös passiin.

Jatketaan leijuen matkaa

On aika sanoa näkemiin Afganistanille, sillä maailmanympärysmatkamme jatkuu. Jokainen lapsi kuvittelee ottavansa kiinni leijan hännästä. Leija nostaa lapset ilmaan. Lapset kuvittelevat, miten leija vetää heidät yläilmoihin. Leijutaan ympäri huonetta tai pihaa ja matkataan kohti Vietnamia.

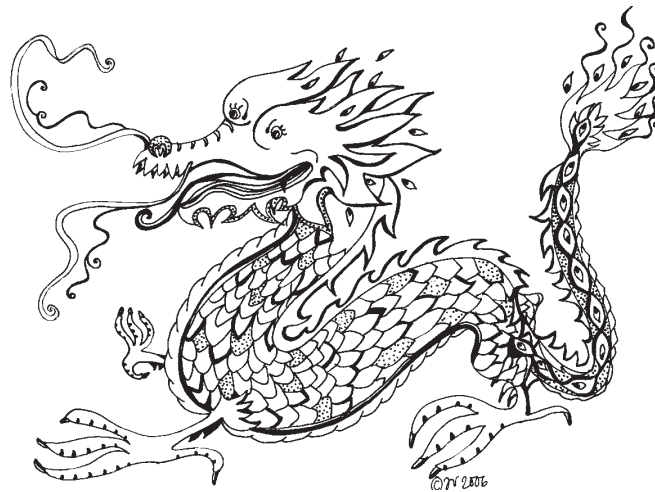

**XINH
CHAO**

*Tuuli tuo meidät leijan mukana Vietnamiin.
Tervehditään Litä! Li on kahdeksan ja pitää laulamisesta.
Hän on jo odottanut meitä innoissaan, sillä hän haluaa esitellä omaa kotimaataan.
Lähdetään Lin mukana tutustumaan lohikäärmeen maahan.*

8. LOHIKÄÄRMEEN MAA

Vietnam sijaitsee kapealla ja pitkällä niemimaalla Kaakkois-Aasiassa. Vietnamin pääkaupunki on Hanoi. Sen rajanaapurit ovat Kambodza, Kiina ja Laos. Valtio on lähes Suomen kokoinen, mutta siellä asuu huomattavasti enemmän ihmisiä kuin Suomessa: yli 84 miljoonaa. Valtaosa heistä puhuu vietnamin kieltä äidinkielenään. Suurin osa vietnamilaisista on uskonnoltaan buddhalaisia, mutta maassa on myös monia muita uskontokuntia.

Mistä tulee nimitys lohikäärmeen maa?

- a) Vietnamista on löydetty lohikäärmeen fossiileja (luurankoja)
- b) Sana vietnam tarkoittaa lohikäärmettä
- c) **Vietnam on lohikäärmeen muotoinen maa**

Vietnam tulee puolestaan sanasta *Nam Viêt*, joka on käännetty toisinpäin sanaksi *Viêt Nam*. Nam Viêt oli muinainen kuningaskunta, jonka hallinnassa oli suuri osa nykyistä pohjoista Vietnamia ja eteläistä Kiinaa.

Vietnamissa vallitsee kostea ja lämmin trooppinen ilmasto. Maassa on kaksi päävuodenaikaa: kuiva talvikausi sekä sateinen kesäkausi. Vuoden keskilämpötila on noin 25 astetta, joten esimerkiksi asuntoja ei tarvitse talvellakaan juuri lämmittää.

Vietnam elää luonnonrikkauksistaan, sillä maan pääelinkeinot ovat maatalous, kalanviljely ja kaivosteollisuus. Vietnam on myös kuuluisa kauniista trooppisista sademetsistä ja vuoristojen bambumetsistä, joissa asustavat muun muassa tiikerit ja bambukarhut.

Kirjoitetaan tai piirretään kirje

Tarvittavat välineet: oma passi, värikyiniä

Jokainen lapsi piirtää tai kirjoittaa passinsa sivulle kutsukirjeen vietnamilaiselle lapselle. Kirjeessä lapsi kutsutaan vierailulle Suomeen. Mietitään aluksi yhdessä, mistä asioista vietnamilaisen lapsen tulisi tietää ennen Suomeen tuloaan. Kirjeeseen piirretään tai leikataan lehdistä kuvia niistä asioista tai esineistä, joihin hänen tulisi Suomessa valmistautua ja joiden lapset epäilevät olevan hänelle vieraita. Keskustellaan siitä, miksi lapset epäilevät niiden olevan vietnamilaiselle lapselle vieraita ja miten he voivat helpottaa päiväkotiin/kouluun tulevan vietnamilaisen elämää.

Pikku Linh'in tarina

Minna Hakkaraisen (1997) Pikku Linh'in tarina *Katukaupalla lukutaitoa* -artikkelissa kuvaa vietnamilaisen lapsen elämää seuraavasti:

”Pikku Linh on noussut varhain aamulla ja syönyt kupillisen äidin valmistamaa riisivelliä. Aamiaisen jälkeen Linh koppaa kainaloonsa pari suurta vesipulloa ja kiirehtii ystäviensä kanssa muinaisen keisari Tu Ducin haudalle johtavalle tielle. Kuumuudessa hikoilevat turistit ovat erityisen iloisia siitä, ettei Linhin myymä vesi ole yhtään normaalia kalliimpaa. Linh puolestaan riemuitsee siitä, että jokainen myyty vesipullo

merkitsee äidille ja isälle pientä helpotusta syksyyn, jolloin pikku Linh aloittaa monivuotisen koulutaipaleensa. Äiti on kertonut Linhille, että tytön ahkeran myyntityön ansiosta perheellä on rahaa jo ainakin kahteen kouluviikkoon ja muutamaan kynään. Mutta mitä ovat ne koulurakennuksen ylläpitomaksut, joista hän on kuullut äidin ja isän huolestuneina kuiskailevan.” (Hakkarainen 1997.)

Keskustellaan koulunkäynnistä

Vietnamissa koulu aloitetaan yleensä 6-vuotiaana eli vuotta aikaisemmin kuin Suomessa. Valtaosa (94 %) vietnamilaislapsista aloittaa peruskoulun. Maaseudulla ja vaikeakulkuisilla vuoristoseuduilla lasten on kuitenkin hyvin vaikeaa päästä kouluun.

Jokaisella maailman lapsella on oikeus koulunkäyntiin. Maailmassa on 110 miljoonaa lasta, joilla ei ole mahdollisuutta käydä koulua. Suurin osa (2/3) lapsista, jotka eivät pääse kouluun, ovat tyttöjä. Monissa kehitysmaissa vanhemmilla ei ole varaa lähettää lapsiaan kouluun. Erityisesti tytöt auttavat usein perhettään kodinhoidossa, mutta pojatkin joutuvat auttamaan perheen toimeentulon hankinnassa.

Keskustellaan ryhmässä seuraavista kysymyksistä:

- Miksi koulua käydään?
- Miksi koulunkäynti on tärkeää?
- Miltä sinusta tuntuisi, jos et voisi aloittaa koulua kuten muut lapset?
- Miksi kaikki maailman lapset eivät pääse kouluun?
- Mikä olisi vaikeaa Suomessa, jos olisit lukutaidoton aikuinen?
- Kuinka pitkä matka sinulla on kouluun, ja millä itse kuljet kouluun tai päiväkotiin?

Suunnitellaan lukujärjestys vietnamilaiselle lapselle

Tarvittavat välineet: paperia ja kyniä

Alakoululaiset suunnittelevat vietnamilaisen lapsen lukujärjestyksen, johon on merkittävät aineet ja mahdolliset tuntimäärät niille. Mietitään ryhmässä seuraavia kysymyksiä:

- Minkälaisia tietoja ja taitoja vietnamilaisen lapsen olisi hyvä saada koulussa?
- Mitkä asiat voivat vaikeuttaa lapsen koulunkäyntiä ja kouluun pääsyä?
- Miten köyhän perheen lapsen koulunkäyntiä voi tukea?

Vesinukketeatteri

Vesinukketeatteri, *Mua Roi Nuac*, on harvinainen nukketeatterin muoto. Sen uskotaan olevan yli tuhat vuotta vanha. Nuket ovat noin puolimetrisiä ja puusta valmistettuja. Nukkeja pidellään vedenalaisten tankojen varassa ja liikutellaan bambuverhojen takaa. Nukketeatteriinkin liittyvät muun muassa temput vedessä sekä tulen käyttö. Esityksissä soitetaan yleensä perinteistä vietnamilaista musiikkia. Vesinukketeatterin aiheet tulevat vietnamilaisesta mytologiasta, kiinalaisesta kirjallisuudesta tai kyläelämän arjesta.

Vietnamilainen vesinukketeatteri on säilynyt vuosisatoja. Vanhaa nukketeatteriperinnettä on pidetty yllä, ja se on siirtynyt sukupolvelta toiselle. Jokaisessa kulttuurissa on sille tyypillisiä asioita ja tapoja, jotka saattavat tosin muuttua vuosien saatossa. Suomalaisille on tyypillistä esimerkiksi se, että lähes jokaisessa omakotitalossa on oma sauna. Suomi tuntee tankin maailmalla vanhasta saunaperinteestään.

Vietnamilainen satu

Vietnamilaisten sanotaan elävän riisistä ja legendoista. Tarina *Hung*-kuninkaasta kertoo, kuinka hän lähettää poikansa etsimään ruokaohjeita.

Ohjaaja lukee lapsille Riisikakku-sadun, joka on julkaistu Suomen YK-liiton Taikarat-susarjassa *Kultaisen kilpikonnän salaisuus* -kirjassa (1993).

Riisikakut

Kuudennella Hung-kuninkaalla oli monta vaimoa. Hänellä oli myös paljon lapsia. Poikia oli kaksikymmentä ja tyttöjä oli saman verran.

Kuningas mietti: ”Miten minä osaan päättää kuka on kuningas minun jälkeeni.”

Silloin eräs Henki tuli kuninkaan luokse ja antoi hänelle neuvon. ”Ihminen tarvitsee aina ruokaa. Pyydä, että pojat etsivät hyvän ruokaohjeen. Seuraava kuningas on hän, joka löytää parhaan ruokalajin.”

Kuningas kutsui pojat luokseen ja sanoi: ”Matkustakaa ympäri maailmaa. Etsikää erikoisia ja hyvän makuisia ruokia. Vuoden kuluttua tulkaa takaisin. Sitten jokainen valmistaa yhden ruoan minulle. Seuraava kuningas on hän, joka löytää parhaan ruokalajin.”

Kuninkaan pojat läksivät matkaan, itään ja länteen, etelään ja pohjoiseen. Kaikilla oli palvelijoita mukanaan.

Vain yhdellä pojalla ei ollut rahaa matkaan. Pojan äiti oli ollut kaunis, mutta köyhä. Hän oli kuollut, eikä häneltä jäänyt perintöä. Pojan nimi oli Lang Lieu.

Lieu katseli veljien lähtöä. ”Mitä minä voin tehdä”, hän ajatteli surullisena. Yöllä Lieu näki unessa Hengen.

Henki sanoi: ”Minä autan sinua. Riisi on vietnamin tärkein ruoka. Kaikki tarvitsevat riisiä. Ota tuoretta riisiä, liota sitä puhtaassa vedessä ja keitä kypsäksi. Leivo riisistä kaksi kakkua. Toinen on pyöreä kuin taivas. Toinen on neliö, samanlainen kuin pelto. Pane kakujen sisään seosta, jossa on mung-papuja, jauhettua lihaa, rasvaa ja vihreää sipulia. Kääri kakut banaanin lehteen. Keitä niitä yksi yö ja yksi päivä. Usko minua!” Sitten henki katosi.

Aamulla Lieu meni vanhan lapsenhoitajan luokse. Tämä oli hoitanut Lieuta, kun äiti kuoli ja Lieu oli pieni lapsi. Lieu kertoi hoitajalle Hengen neuvon.

Vanha lapsenhoitaja halusi auttaa. Yhdessä Lieu ja hoitaja valmistivat riisikakkuja, kuten Henki oli neuvonut. Vuoden aikana he tekivät monta kakkua. Lopuksi he osasivat tehdä hyvin herkullisia kakkuja.

Vuoden kuluttua kuninkaan pojat palasivat kotiin. He toivat mukanaan herkullisia ja harvinaisia ruokia.

Kuningas maistoi kaikkia. Lopuksi hän sanoi: ”Lieuin riisikakut ovat parhaita. Kakut ovat muodoltaan kuin maa ja taivas. Harvinaisia ruokia on vaikea saada, mutta kaikki vietnamilaiset voivat valmistaa ja syödä näitä kakkuja. Toiset ruoat ovat arvokkaita, koska ne ovat erikoisia. Tämä ruoka on hyvää, vaikka se on tavallista ruokaa.”

Silloin Lieu kertoi, että Henki oli neuvonut häntä. Kuningas ajatteli: ”Henki halusi, että Lieu on seuraava kuningas. Siksi Henki neuvoi meitä molempia.” Kuningas antoi maansa Lang Lieulle.

Lopuksi kuningas määräsi, että kaikki vietnamilaiset opettelevat, miten riisikakkuja tehdään. Hän antoi myös kakuille nimet. Pyöreä riisikakku on *Banh Day* ja neliön muotoinen kakku on *Banh Chung*.

Tästä lähtien vietnamilaiset ovat tehneet riisikakkuja aina *Tet*-juhlaan eli uuden vuoden juhlaan. *Banh Chung* -kakut ovat kiitos maalle, joka antaa vietnamilaisille ruoan.

Riisikakut valmistetaan siten, että riisiä ja papuja liotetaan vedessä yksi ja puoli vuorokautta (eli kaksi yötä ja yksi päivä). Silloin riisi ja pavut ovat pehmeitä. Riisiin ja papuihin sekoitetaan lihaa, sipulia ja suolaa. Seos käärityään banaanin lehteen. Kakkua keitetään vedessä 12 tuntia – yhtä kauan kuin suomalaiset paistavat joulukinkkua.

(Haapaniemi (toim.) 1993: 39–43.)

Käsitellään satua

Tarvittavat välineet: oma passi, värikyniä, vietnamilaista musiikkia

Lapset piirtävät passin yhdelle sivulle sadun pohjalta tunnelmiaan. Mitä satu toi lapsille mieleen? Samalla kuunnellaan vietnamilaista musiikkia.

Piirtämistehtävän jälkeen mietitään sadun opetusta. Ohjaaja voi myös suunnitella lasten kanssa näytelmän sadun tarinan pohjalta.

Askarrellaan lohikäärme

Tarvittavat välineet: paperia, kartonkia, liimaa, teippiä, paperisilppua, vettä, (liisterijauhetta, pellavaöljyä,) riisiä ja peitevärejä

Valmistetaan lohikäärmeen keho rutistamalla paperia ja kiinnittämällä paperit toisiinsa. Jalat muodostetaan myös paperista rutistamalla, ja ne kiinnitetään teipillä mahdollisimman tukevasti kehoon.

Valmistetaan paperimassa keittämällä silputtua paperia ja vettä noin puoli tuntia. Keitetty seos hienonnetaan ja siihen voidaan lisätä hiukkasen liisterijauhetta ja pellavaöljyä. Paperimassa vaivataan kiinteäksi. (Katso tarkempia ohjeita esimerkiksi Kierrätyskeskuksen sivuilta <http://www.kierratyskeskus.fi/askartelu/>.) Koko lohikäärmeen keho päällystetään paperimassalla.

Lohikäärmeen kuivuttua sen selkään liimataan raakaa riisiä sekä kartongista leikatut siivet. Kuivunut työ maalataan halutuilla väreillä.

Lohikäärme kantaa meidät selässään seuraavaan maahan!

**MAALIN
WANAAGSAN**

*Lobikäärme laskee meidät selästään Aishan kodin pihalla.
Hyvää päivää Aisha! Mukava tutustua.
Aisha on viisi vuotta vanha ja pitää paljon laskemisesta.
Millainen maa Somalia, Aishan kotimaa on? Lähdetään katsomaan.*

9. KAMELIEN KANSA

Historiaa ja maantiedettä

Somalia sijaitsee Afrikan sarvessa. Aluetta kutsuttiin muinoin suitsukemaaksi eli Puntinmaaksi, ja se oli Egyptin faaraoiden tärkeä kauppakumppani jo 2500 vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Myös pohjoisafrikkalaisten kauppioiden karavaanireitit ylsivät itäiseen Afrikkaan saakka ja alueelle syntyi pysyvää asutusta. Tärkeimpiä kauppatarvike-olivia olivat suitsukkeet, mirha, kulta, eebenpuu, norsunluu ja kissapetojen turkikset.

Somaliassa asuu seitsemisen miljoonaa ihmistä, joista valtaosan uskonto on islam. Somalian suurimmat kaupungit, kuten pääkaupunki Mogadishu, ovat syntyneet vesistöjen lähistölle, ja useimmat niistä sijaitsevatkin kapealla rannikkoalueella ja jokien suistoalueilla. Vaikka kaupungeissa kännykkäänsä puhuvat liikemiehet eivät ole outo näky, elää Somalian väestöstä puolet paimentolaisina maaseudulla kasvattaen kameleita, lampaita ja vuohia sekä joillakin alueilla myös nautoja ja hevosia. Aasitkin ovat tavanomainen näky Somalian kaduilla. Etelän jokisuistoissa sijaitsevilla hedelmällisillä viljelysmailla viljellään durraa, maissia, vihanneksia sekä hedelmiä. Viljelijät ja paimentolaiset myyvät ja vaihtavat tuotteitaan kaupunkien toreilla ja markkinoilla.

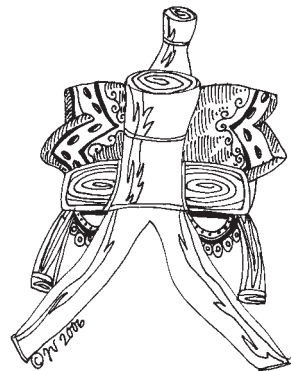
Toisinaan Somaliassa on vaikeita kuivuuskausia. Vaikeissa olosuhteissa ihmiset ovat joutuneet jättämään kotinsa ja etsimään turvaa naapurimaista tai oman maansa sisältä. 1980-luvun lopulla Somaliassa käytiin sisällissota ja sadattuhannet lähtivät maanpakoon, osa heistä jopa kaukaiseen Suomeen asti. Vuonna 2005 Suomessa asui noin 8 500 somalia äidinkielenään puhuvaa henkilöä.

Kielet, perhe ja tarinat

Somaliassa puhutaan pääasiassa somalia, mutta myös arabiaa, englantia ja italiaa. Somalian kirjoitettu kieli on hyvin nuori, sillä se vakiinnutettiin latinalaisiin kirjaimiin vasta vuonna 1972. Monikielisyyteen ovat vaikuttaneet vilkas kauppa arabimaiden kanssa sekä Britannian ja Italian siirtomaaherruus. Eniten vieraita kieliä voi kuulla puhuttavan suurissa kaupungeissa.

Somalikulttuurissa perheellä tarkoitetaan yleensä suurperhettä, johon voi kuulua lähisukulaisten lisäksi isovanhempia, serkkuja ja muita sukulaisia. Perinteisesti miehillä on vastuu perheen toimeentulosta, työnjohdosta ja perheen ulkopuolisten toimien hoidosta. Naisien maailma on perinteisesti rajautunut kotiin, sukuun ja lähinaapurustoon. Työnjakoa ovat määritelleet olosuhteet: miehet ovat huolehtineet kameleista ja naiset ovat rakentaneet paimentolaisten kodin. Perinteisen kodin runko on valmistettu puusta ja peitetty itse tehdyillä matoilla. Nykyaikana miesten ja naisten perinteiset roolit ovat usein muuttuneet.

Suullinen perinne on vahva somalikulttuurissa, ja tarinat ja sananlaskut siirtyvät sukupolvelta toiselle. Pakolaisuudessa perheet ovat hajonneet eikä pienillä lapsilla ole välttämättä isovanhempia lähellä. Isovanhemmilla olisi aikaa kertoa perinteisiä tarinoita esimerkiksi kameleista.

Nukke puhuu

Ohjaaja esittelee lapsille nukken ja kertoo sen osaavan somalia. Nukke kiertää lapsilla kädestä käteen. Nukke kysyy somaliaksi: *magacaa?* Suomeksi tämä tarkoittaa: mikä sinun nimesi on? Lapset vastaavat nukelle.

Magacaa? – Erik.

Magacaa? – Leena.

Somalialaiset nimet

Perinteinen somalialainen pojan nimi on esimerkiksi *Guuleed*, joka tarkoittaa henkilöä, jolla on voitto tai joka on voittanut. Suomalainen vastaava nimi on Voitto. Perinteisiä somalialaisia naisennimiä ovat *Xareedo* eli sadevesi ja *Edebo*, joka tarkoittaa hyvin käyttäytyvää. Perinteisiä suomalaisia nimiä esiintyy esimerkiksi Kalevalassa, kuten Aino tai Sampo tai Raamatussa, kuten Maria tai Johannes. Nimillä voi olla myös esimerkiksi luontoon viittaava merkitys kuten Lumi ja Pyry.

Somaliassa yleiset nimet kuten *Abdi*, *Hawa*, *Amina* ja *Iman* tulevat arabiasta eikä somalin kielestä. Iman on tunnetun somalialaisen naismallin nimi. Alun perin se on kuitenkin miehen nimi arabiaksi. Kerrotaan, että Imanin äiti antoi tyttärelleen miehen nimen mielenosoituksena ja antamaan tyttölapselle rohkeutta.

Osoittaakseen kunnioitusta somalialaiset lapset eivät suomalaisten tapaan käytä etunimiä vaan puhuttelevat vanhempia henkilöitä yleisnimillä kuten äiti, isä, isoäiti, setä tai opettaja. Somalialaisissa saduissakaan ei yleensä mainita henkilöiden nimiä.

Selvitetään nimien juuret

Jokainen lapsi ottaa selvää omasta nimestään kysymällä vanhemmiltaan:

- Miksi sain nimeni?
- Mistä nimi on lähtöisin?
- Mitä se tarkoittaa?

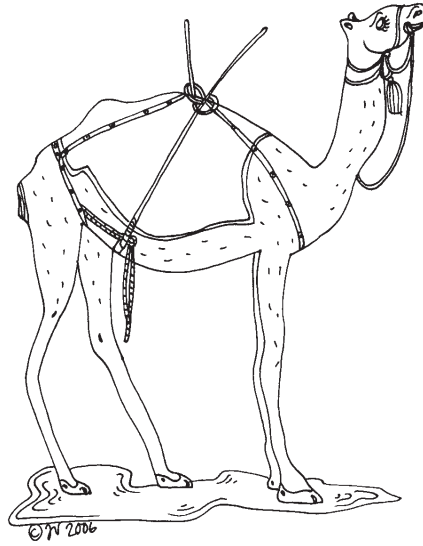
Keskustellaan ryhmässä nimien alkuperistä. Jos ryhmässä on lapsia, jotka tietävät erikoisia tai tuntemattomampia nimiä, he voivat kertoa myös näistä. Lapset voivat myös harjoitella vierasperäisten lastennimien ääntämistä.

Keskustellaan sananlaskuista ja keksitään oma

Sananlaskut ovat olleet hyviä keinoja kertoa tärkeistäkin asioista mieleenpainuvasti. Ne sisältävät usein opetuksen. Ryhmässä mietitään, millaisia sananlaskuja lapset ovat kuulleet. Ovatko he kuulleet esimerkiksi sanontaa “Ensin työ, sitten huvi” tai “Se joka kuuseen kurottaa, katajaan kapsahtaa” entä “Älä nuolaise ennen kuin tipahtaa”. ”Sinun tehtäväsi on hakea neuvoa, sillä neuvo ei hae sinua” on taas somalialainen sananlasku. Mitä sananlaskut tarkoittavat?

Lapset keksivät pareittain sananlaskun ja kirjoittavat sen passiinsa. Luetaan sananlaskut ääneen muille.

Paimentolaisten ylpeys - kameli

Somalipaimentolaisten suurimpana rikkautena ovat vuosisatoja olleet heidän kamelinsa, yksikyttyräiset dromedaarit. Ne ovatkin somalialaisille melkein perheenjäseniä: niillä on nimiä ja niistä on kirjoitettu tuhansia tarinoita ja runoja. Somaliassa on kameleita yli miljoona. Ne tuottavat maitoa ja toimivat kantojuhtina.

Tiedetään, että ihminen on kesyttänyt kamelin kotieläimeksi jo noin 3000 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Hyvin kuivuutta ja kuumuutta kestävä kameli on autiomaiden paimentolaisille elinehto. Siitä saadaan lihaa, maitoa, rasvaa sekä taljoja ja karvaa, ja se on myös vaihdon väline, kuten raha.

Somaliassa kameleilla ei matkusteta eikä ratsasteta. Vain sairaat ja lapset kuljetetaan joskus kamelin selässä. Valtaosa kameleista on kuormakameleita, jotka kuljettavat tavaraa ja perheen omaisuutta selässään. Ihmiset kulkevat puolestaan jalan tai busseissa, kuorma-autojen lavoilla tai omilla autoillaan.

Piirretään dromedaari

Tarvittavat välineet: oma passi, värikyniä ja somalialaista musiikkia

Lapset piirtävät passiin dromedaarin kulkemaan sillalle. Taustalle laitetaan soimaan somalialaista musiikkia.

Ohjaaja lukee ääneen satuja joko piirtämisen ja väriytyksen aikana tai sen jälkeen.

Mirhami, suitsukkeet ja henna

Mirhamista kerrotaan, että se säilyttää satakin vuotta täyden voimansa pilaantumatta ja sopii erinomaisesti muun muassa desinfiointiin, ihon kutinaan, vatsavaivoihin sekä suu- ja ientulehduksiin. Mirhamia on käytetty myös uskonnollisissa seremonioissa ja ruumiiden balsamoinnissa, joka oli suosittua muinaisessa Egyptissä.

Suitsuke on aromaattinen aine, joka levittää palaessaan ympäristöönsä tuoksua. Somaliassa niitä poltetaan edelleen paljon. Suitsukkeen eksoottinen tuoksu saattaakin olla yksi niistä asioista, jonka voi aistia poiketessaan vierailulle somaliperheen luo.

Henna on kasvin lehdistä saatavaa väriainetta. Hennaa on useita värejä, mutta tunnetuin väri on punainen. Hennatatuoinnit, iholle maalattavat kuviot, ovat yleisiä Somaliassa. Erityisesti somalimorsiamet ja naispuoliset häävieraat koristelevat itsensä hennalla. Myös iäkkäät somalimiehet saattavat arkena värjätä harmaantuneet hiukset ja parran hennalla punertavaksi.

Piirretään hennakuvio

Tarvittavat välineet: kuvia hennatatuoinneista, oma passi, värikyiniä

Ohjaaja näyttää lapsille kuvia hennakuvioista (esimerkiksi tämän sivun kuvaa). Lapset piirtävät käsiensä ääri viivat passin yhdelle sivulle. Käden kuvalle maalataan tai piirretään koristeelliset hennakuviot.

Tutustutaan tuoksujen maailmaan

Tarvittavat välineet: *mausteita, hajuvesiä, luonnonmateriaaleja*

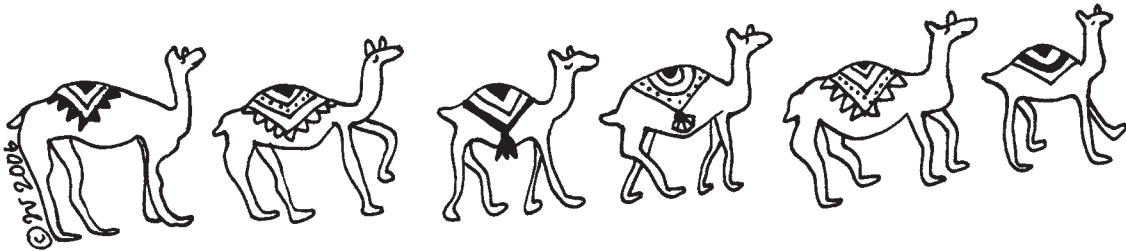
Haistellaan erilaisia tuoksuja. Tuoksuina voidaan käyttää erilaisia vieraita mausteita, hajuvesiä ja luonnonmateriaaleja. Pohditaan, mitä tuoksuista tulee mieleen, ja muistellaan, miltä kotona tuoksuu.

Jatketaan matkaa

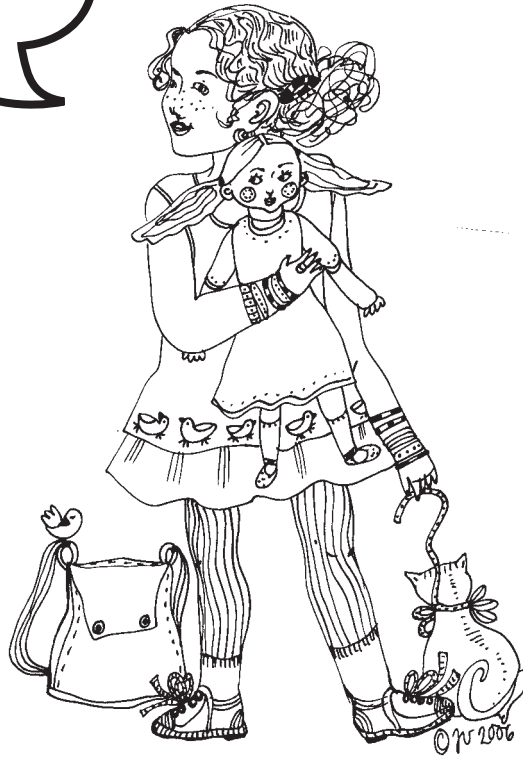
Tarvittavat välineet: *somalialaista musiikkia*

Matka Somaliasta jatkuu Isoon-Britanniaan kuumailmapallolla. Lapset yrittävät ahtautua hyvin pieneen rajattuun tilaan, jolloin saadaan luotua todellisen matkan tuntua. Taustalle laitetaan soimaan somalialaista musiikkia, joka hiljenee pikkuhiljaa, kun kuumailmapallo nousee korkeuksiin.

HOW DO
YOU DO

*Kuumailmapallo laskeutuu pehmeästi Ison-Britannian nurmelle.
Meitä vastaan on saapunut Emma. Päivää!
Emma on kuusivuotias ja innokas urheilija.
Hän osaa kertoa myös monta tarinaa kotimaastaan.*

10. PYÖREÄN PÖYDÄN RITARIEN SAARET

Ison-Britannian pääkaupunki on Lontoo, ja maan virallinen kieli on englanti. Asukkaita on lähes 60 miljoonaa. Määrä on melkein kaksitoista kertaa enemmän kuin Suomessa, vaikka maa on pinta-alaltaan huomattavasti pienempi kuin Suomi.

Iso-Britannia muodostuu neljän alueen, Walesin, Skotlannin, Pohjois-Irlannin sekä Englannin liitosta. Maisemat vaihtelevat kumpuilevista alangoista kukkuloihin ja jylhiin vuoristomaisemiin. Syviin järviin ja vuonoihin liittyy maailmankuuluja legendoja. Esimerkiksi Skotlannin ylämailla, *Loch Nessin* sameassa järvessä, väitetään elävän järvihirviö Nessien.

Kuninkaita ja ritareita

Ison-Britannian historiaa värittävät tarinat ja legendat keskiajan ritareista, ristiretkistä, kuninkaista ja kuningattarista. Englannin myyttinen kuningas Arthur on nimitetty tarinoissa täydelliseksi kuninkaaksi. Hänen väitetään eläneen 400- tai 500-luvulla.

Kuuluisat *Pyöreän pöydän ritarit* olivat kuningas Arthurin palvelijoita. Ritareilla oli ylväät tavat, joihin kuului muun muassa leskien ja ylhäisten naisten auttaminen sekä armon myöntäminen niille, jotka sitä pyysivät. Ritarit kokoontuivat pyöreän pöydän äärelle Arthurin linnassa, mistä nimitys ”pyöreän pöydän ritarit” on saanut alkunsa. Pyöreän pöydän ääressä kaikki ritarit olivat samanarvoisia ja tasavertaisia.

Keskustellaan hyvistä käytöstavoista

Pohditaan hyviä käytöstapoja ja ongelmien ratkaisua seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä kuuluu hyviin käytöstapoihin?
- Millaisella käyttäytymisellä kunnioitat muita ihmisiä?
- Mitä tekisit, jos sinua kutsuttaisiin mäntiksi tai kaheliksi? Miltä tuntuisi?
- Mitä tekisit, jos koulusi/päiväkotiisi/kerhoosi tullutta uutta lasta kiusattaisiin?

Vaihtoehtoisesti ohjaaja voi keksiä erilaisia tilanteita, joissa tulisi käyttäytyä kohteliaasti. Lapset näyttelevät tilanteita pienissä ryhmissä.

Lapset voivat myös muodostaa ison ringin ja kuvitella keskelle ison pöydän. He kertovat vuorotellen tavoista, jotka heidän mielestään ovat hyviä ja kohteliaita. Tavoista keskustellaan yhdessä.

Monikulttuurinen Iso-Britannia

Iso-Britannia on monikulttuurinen maa, jossa asuu monia eri kansallisuuksia. Jo satojen vuosien ajan Isoon-Britanniaan on saapunut siirtolaisia ympäri maailmaa, etenkin sen entisistä siirtomaista. Maa on myös vastaanottanut pakolaisia eri puolilta maailmaa.

Siirtolaisuus on muuttunut vuosisatojen kuluessa. Euroopasta lähti miljoonia siirtolaisia merien yli muille mantereille 1800-luvulta 1900-luvun alkuun asti. Nykyisin suunta on päinvastainen. Suomestakin on lähtenyt siirtolaisia Isoon-Britanniaan, mutta erityisesti Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin.

Keskustellaan muuttamisesta uuteen maahan

Pohditaan ryhmässä seuraavia kysymyksiä:

- Miltä tuntuisi muuttaa perheen kanssa kahdeksi vuodeksi toiseen maahan?
- Mihin maahan sinä haluaisit muuttaa ja miksi?
- Minne et haluaisi muuttaa ja miksi?
- Minkälaisia ongelmia saattaisit kohdata vieraassa maassa?
- Miltä tuntuu, kun ei ymmärrä ympärillä puhuttua kieltä?
- Mikä helpottaisi oloasi uudessa maassa?

Ostoksilla vieraassa maassa

Lapset jakaantuvat 3–4 hengen ryhmiin ja kuvittelevat olevansa kaupassa vieraassa maassa. Miten voi kommunikoida ilman yhteistä kieltä? Jokainen ryhmä näyttlee tilanteen vuorotellen. Pohditaan yhdessä, miltä tuntui ja millä tavoin viestiä välitettiin.

Satu Dick Whittingtonista

Ohjaaja lukee sadun Dick Whittingtonista, joka on julkaistu kirjassa *Satumatka maailman ympäri* (2002). Tarinan köyhästä pojasta tulee rikas mies. Rikkaana aikuisenakin hän muistaa kokemansa köyhyyden ja ryhtyy hyväntekijäksi.

Dick Whittington

Dick Whittington oli köyhä poika, joka asui pienessä englantilaisessa kylässä. Hänellä ei ollut äitiä eikä isää, hänellä oli yllään pelkkiä rääsyjä ja hän söi jätteitä, joita ihmiset hänelle antoivat. Kun hän täytti neljätoista vuotta, hän päätti lähteä etsimään onneaan. Hän oli kuullut, että Lontoon kadut oli silattu kullalla ja sen vuoksi hän meni sinne.

Kun hän väsyneenä ja nälkäisenä pääsi perille suureen kaupunkiin, hän huomasi piankin, ettei siellä ollut kultaa, pelkkiä mukulakiviä vain. Dick yritti monena päivänä löytää työtä ja paikan, missä nukkua, mutta kukaan ei ollut näkevinäänkään laihaa rääsyistä poikaa.

Eräänä yönä hän oli käpertynyt nukkumaan komean talon ovisyvennykseen. Aamulla kokki avasi oven. “Mikä laiskimus sinä olet?” hän huusi. “Tiehesi siitä, tai pistän sinut töihin.”

“Teen mitä tahansa, jos saan jotakin syötävää”, nälkäinen ja viluinen Dick sanoi. Kokki kiskaisi hänet kovakouraisesti keittiöön ja pisti töihin – pesemään patoja ja pannuja, harjaamaan lattiaa, juoksemaan asioilla, kantamaan hiiliä sisään ja tekemään monia muita raskaita töitä. Hän ahersi aamuvarhaisesta iltamyöhään ja jos hän hetkeksikään pysähtyi, kokki löi häntä kaulimellaan. Ruoaksi hän sai vain vanhoja tähteitä.

Dick nukkui kylmällä ullakolla kovassa vuoteessa vain ohut huopa peittonaan. Ullakolla asusti myös iso joukko hiiriä ja niitten vikinä ja rapina piti häntä hereillä. “Minun on saatava kissa”, hän mietti ja niinpä hän osti sellaisen saatuaan ensimmäisen vähäisen palkkansa. Sen jälkeen ullakolla oli aivan hiljaista ja Dick nukkui hyvin.

Talon omisti rikas kauppias nimeltään Sir Hugh Fitzwarren. Hän oli ystävällinen ja jalomielinen mies. Hänen tyttärensä Alice pujahti usein iltapäivisin alas keittiöön puhele-

maan Dickin kanssa, kun kokki oli lepäämässä. Dick kertoi hänelle kotikylästään ja siitä, miksi oli tullut Lontooseen. Alice toi hänelle ylimääräistä ruokaa aina kun voi. Dick oli onnellinen saatuaan puhekuppanin, ja hänestä ja Alicesta tuli hyvät ystävät.

Eräänä päivänä kaikki palvelijat keskustelivat tohkeissaan laivasta, jonka Sir Hugh aikoi lähettää Afrikkaan. "Palvelijat voivat antaa laivaan mitä tahansa myytäväksi kelpavaa ja kun laiva palaa, kapteeni antaa heille rahat", Alice selitti Dickille. "Mitä myytäväksi sopivaa sinulla on?"

Dick tuumi hetken. "Ei minulla ole yhtään mitään paitsi kissani", hän sanoi. "No", Alice sanoi, "sitten sinun pitää antaa kissasi. Se voi hyvinkin tuoda sinulle jokusen pennin." Dick ei halunnut erota kissastaan, mutta lopulta hän suostui ja kissa vietiin laivaan.

Dick kaipasi kissaansa ja kun Sir Hugh ja Alice olivat poissa talosta, hän tunsi itsensä kovin yksinäiseksi. Kokki kohteli häntä niin julmasti ja löi häntä niin usein, ettei hän enää voinut kestää sitä.

Eräänä aamuna hän livahti ulos keittiöstä ja lähti kipuamaan pitkää ja jyrkkää kukkulanrinnettä jättääkseen Lontoon taakseen. Hän oli melkein kukkulan laella, kun hän kuuli kirkonkellojen soivan. Hän pysähtyi ja kuunteli. Oli kuin ne olisivat sanoneet: "Tule takaisin, Dick Whittington, Lontoon pormestari."

"Mitä tämä tarkoittaa?" hän huudahti. "Kuinka minusta voisi tulla Lontoon pormestari?" Hämmentyneenä hän kääntyi ja lähti laskeutumaan pitkää kukkulanrinnettä takaisin Lontooseen.

Kun Sir Hughin laiva saapui Afrikkaan, kapteeni meni oitis kuninkaan luo näyttämään kaikkia myytävänä olevia tavaroita, mutta jätti Dickin kissan laivaan. Kuningas oli mielissään ja maksoi kapteenille hyvin. Juuri kun kapteeni oli lähtemässä kuninkaan palatsista, hän huomasi, että kaikkialla juoksenteli rottia ja hiiriä.

"Teidän majesteettinne," kapteeni sanoi. "Minulla on laivassa eläin, joka saattaa päiviltä kaikki nuo rotat ja hiiret." Kuningas ei ollut koskaan kuullutkaan sellaisesta eläimestä kuin kissa, mutta määräsi kapteenin hakemaan kissan välittömästi.

Heti kun kapteeni laski kissan palatsin lattialle, se tappoi seitsemän hiirtä ja neljä rottia ja karkotti muut tiehensä. Kuningas riemastui. "Minä ostan tämän ihmeellisen otuksen. Mitä se maksaa?" Kapteeni mietti nopeasti. "Kymmenen pussillista kultaa", hän sanoi. "Saatte kaksikymmentä ja tämän jalokiven", kuningas nauroi.

Laivan palattua Lontooseen kapteeni vei rahat Sir Hugh'lle, joka antoi palvelijoille sen, mitä näille kuului. Sitten hän kysyi Dickiä, mutta poikaa ei löytynyt mistään. Sir Hugh kutsui kokin luokseen. "Dick on karannut. Hän on huono poika. Kunnon työpäivää hän ei tehnyt koskaan", kokki valehteli. "Voi isä", Alice parahti. "Minä tiedän, ettei tuo ole totta. Meidän täytyy heti löytää Dick!"

Sir Hugh kierteli Lontoon katuja. Lopulta hän löysi Dickin, joka tuijotti nälkäisenä leipurin ikkunaa. "Lähdetään, poikaseni", hän sanoi hymyillen ja vei Dickin takaisin ta-

loonsa. “Katsopas, mitä kissasi on sinulle tuottanut.” Dickin silmät levisivät, kun hän tuijotti kahtakymmentä täysinäistä kultapussia ja kallisarvoista jalokiveä. “Kun käytät nämä viisaasti”, Sir Hugh sanoi, “sinusta tulee jonakin päivänä rikas mies.”

Seuraavina vuosina Sir Hugh auttoi Dickiä niin, että tästä tuli kauppias ja komean talon omistaja. Ja kun Dick kysyi Sir Hugh’lta, saisiko hän Alicen puolisokseen, tämä suostui mielihyvin.

Dickistä tuli hyvin rikas, mutta hän ei koskaan unohtanut, millaista on olla köyhä. Hän käytti osan suuresta omaisuudestaan kunnostamalla Lontoon sairaalan, perusti koulun ja rakensi köyhäintaloja vanhuksia ja köyhiä varten. Ja hänestä tuli Sir Richard Whittington, Lontoon pormestari, juuri niin kuin kirkonkellot olivat hänelle kertoneet.

(Amery ja Edwards 2002: 106-111.)

Keskustelkaa sadusta

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta rikkaus?
- Mitä haluaisit tehdä, jos olisit oikein rikas?
- Mitä kuuluu onnelliseen elämään? Miten esimerkiksi perhe, ystävät ja terveys liittyvät onnellisuuteen?
- Miten erilaiset asiat kuten koti, vaatteet ja ruoka vaikuttavat onnellisuuteen?
- Sadussa käydään kauppaa Lontoon ja Afrikan välillä, mikä viittaa siirtomaa-aikaan. Mitä Afrikasta tuotiin Isoon-Britanniaan?
- Maailmassa on rikkaita ja köyhiä. Miksi köyhiä pitäisi auttaa? Miten voi auttaa?
- Onko ryhmän lapsilla tavaroita tai leluja, joita he eivät käytä tai tarvitse? Minkä lelun lapsi haluaisi saada juuri nyt? Miksi se on niin tärkeä? Voisiko lapsi luopua jostakin lelustaan?
- Miltä tuntuisi ajatus tai mahdollisuus järjestää kirpputori päiväkodissa, koululla tai kerhossa?

Entä mitä Dickin kissalle mahtoi tapahtua? Elikö se onnellisena elämänsä loppuun asti kuninkaan hiiriä ja rottia syöden?

II. PALUU SUOMEEN

Tervetuloa Suomeen!

Tino, Veera, Li, Aisha, Saleem ja Emma saapuvat lentokoneella Suomeen. Maailmanympärysmatka on ollut pitkä mutta antoisa. Yhdessä on opittu paljon uusia asioita niin omasta kuin muiden kulttuurista.

Tino kutsuu uudet ystävänsä kanssaan tanssimaan.

Tanssitaan suomalainen lasten piiritanssi

Piiri pieni pyörii

(suomalainen kansansävelmä)

1.
Piiri pieni pyörii,
lapset siinä hyörii.
Sormet sanoo so so so,
kengän kannat ko ko ko.

2.
Piiri pieni pyörii,
lapset siinä hyörii.
Toisiansa tervehtää,
sitten paikoillensa jää.

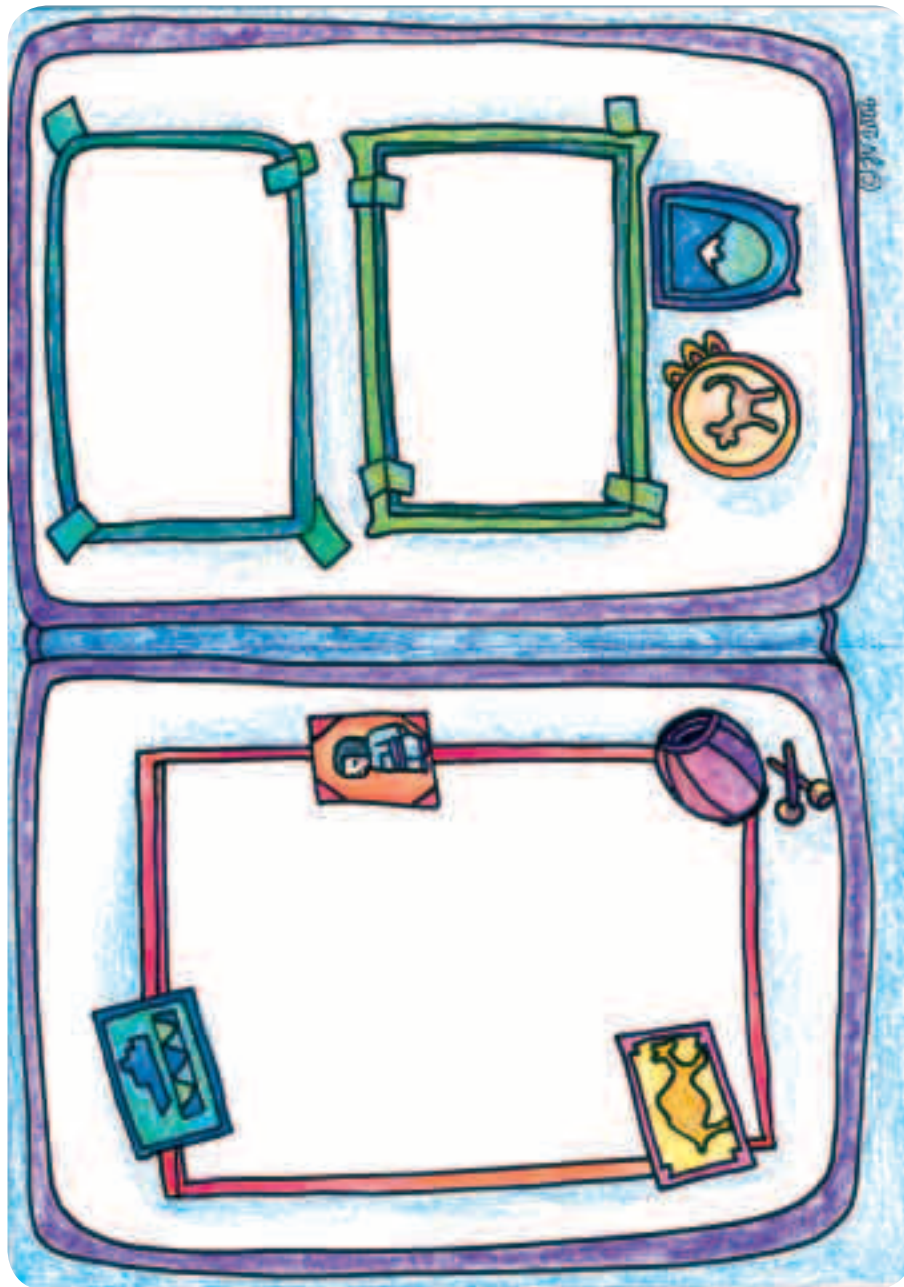
Tervehditään suomeksi, romanikielellä, venäjäksi, dariksi,
vietnamin kielellä, somaliksi ja englanniksi.

Päivää!
Tsihko Diives!
Trastui!
Roz bakhair!
Xinh chao!
Maalin wanaagsan!
How do you do!

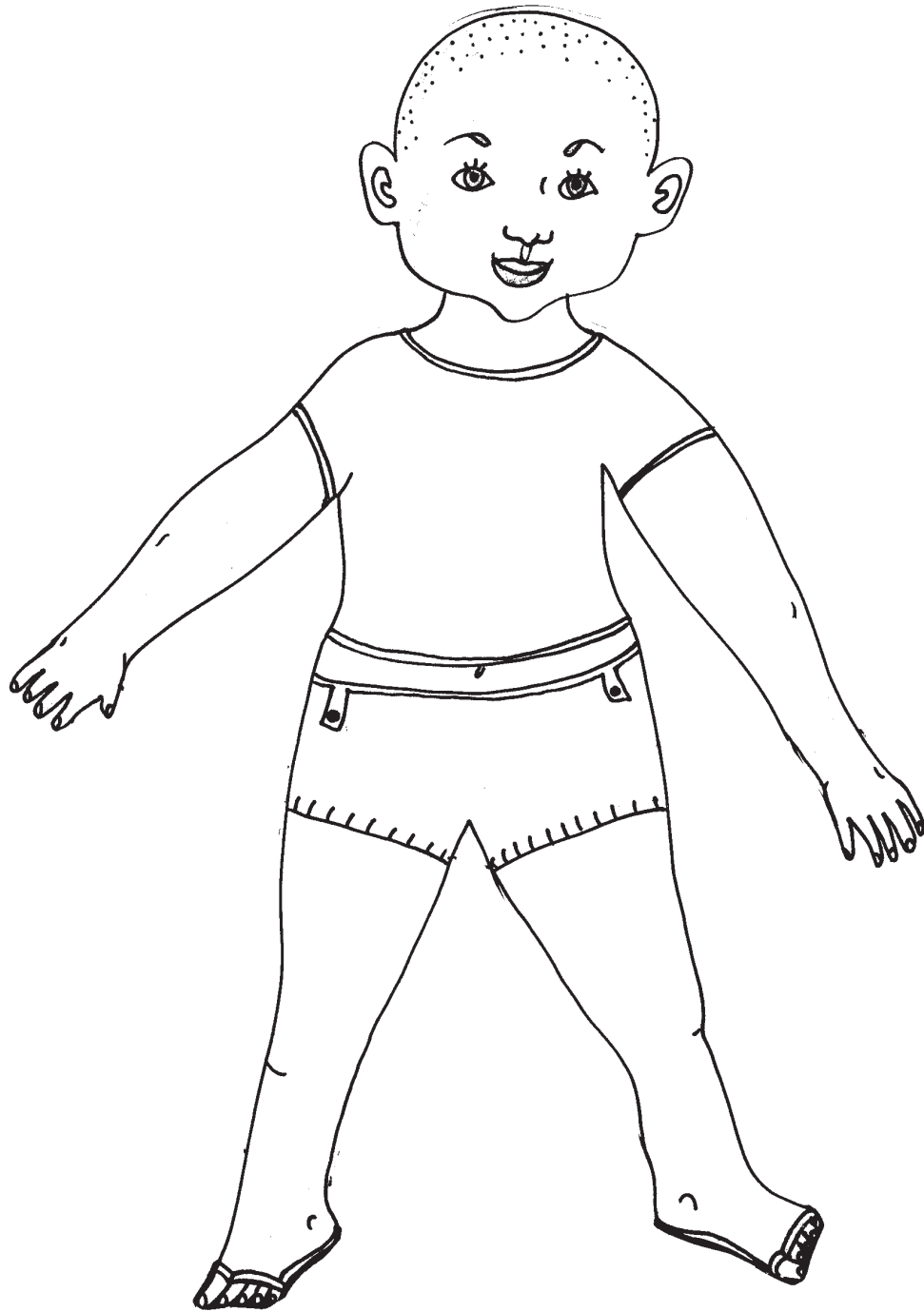
12. LIITTEET

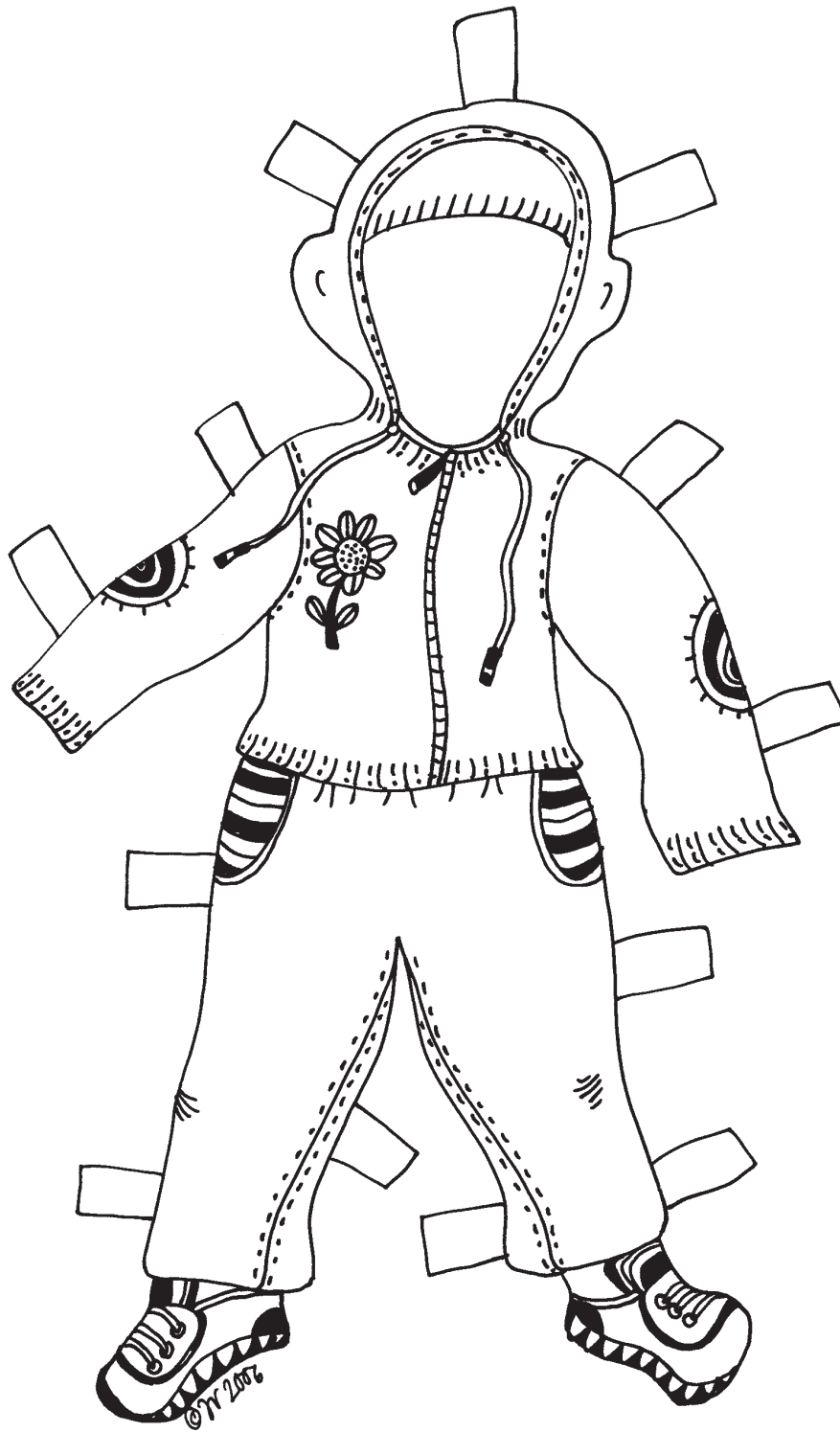
Liite 1: MAAILMANMATKAAJAN PASSI

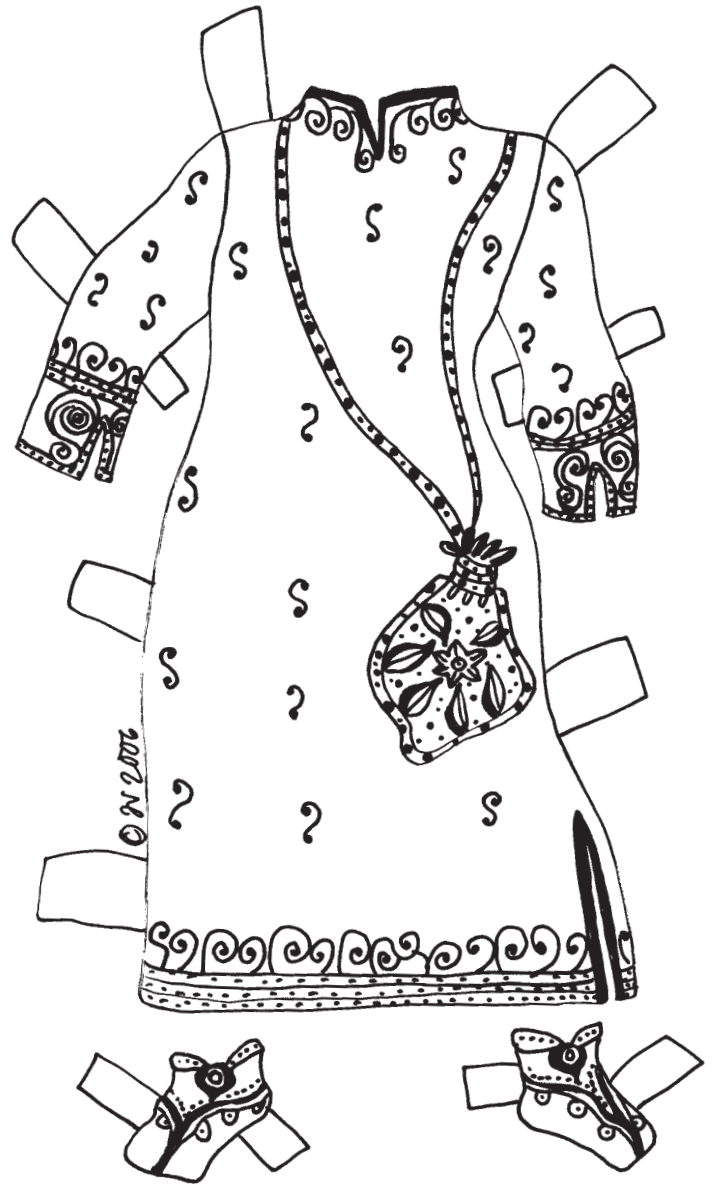

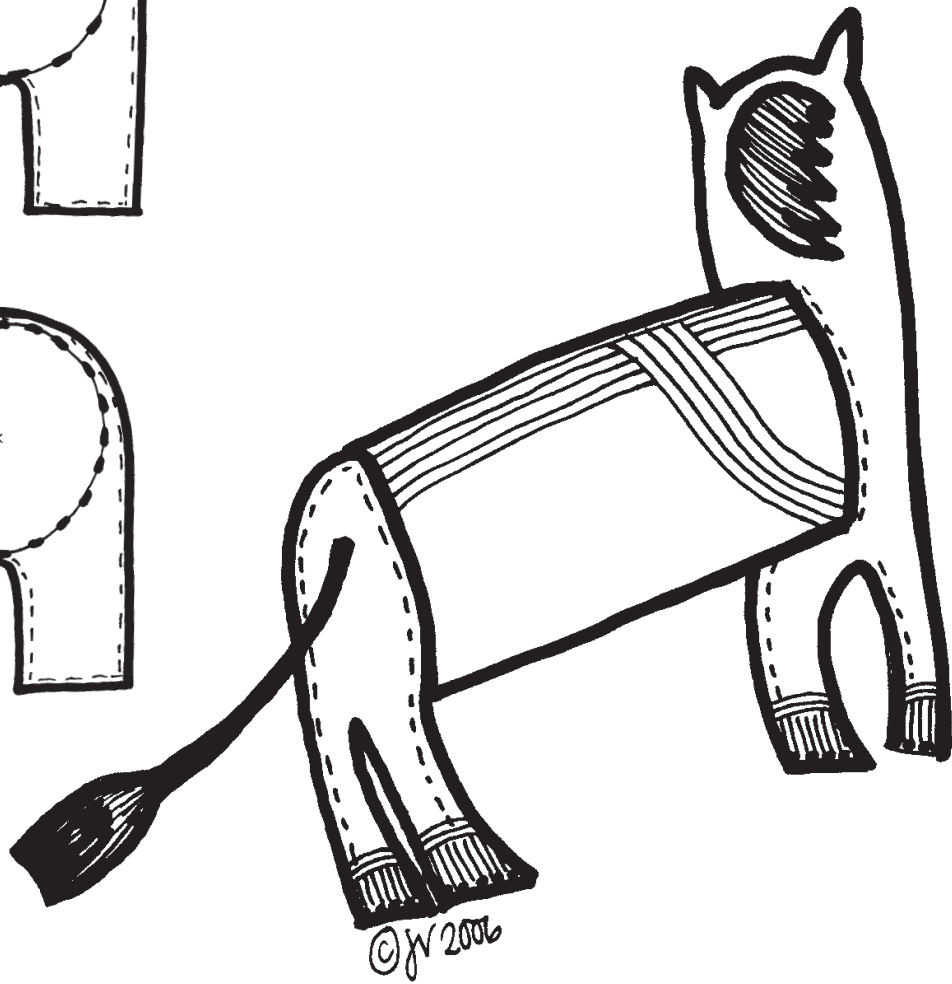
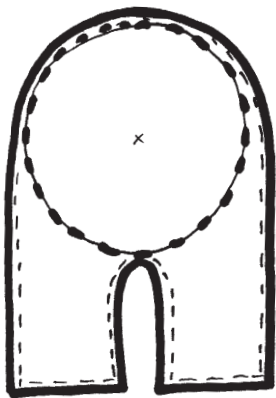
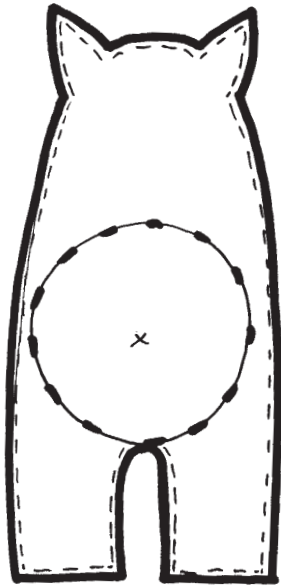
Liite 2: PAPERINUKET

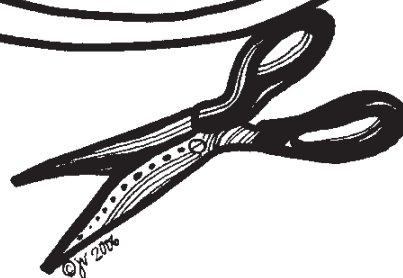
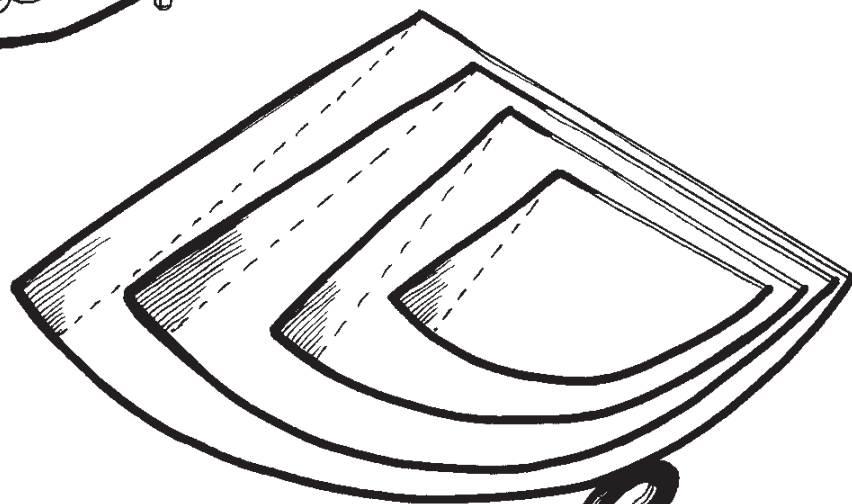

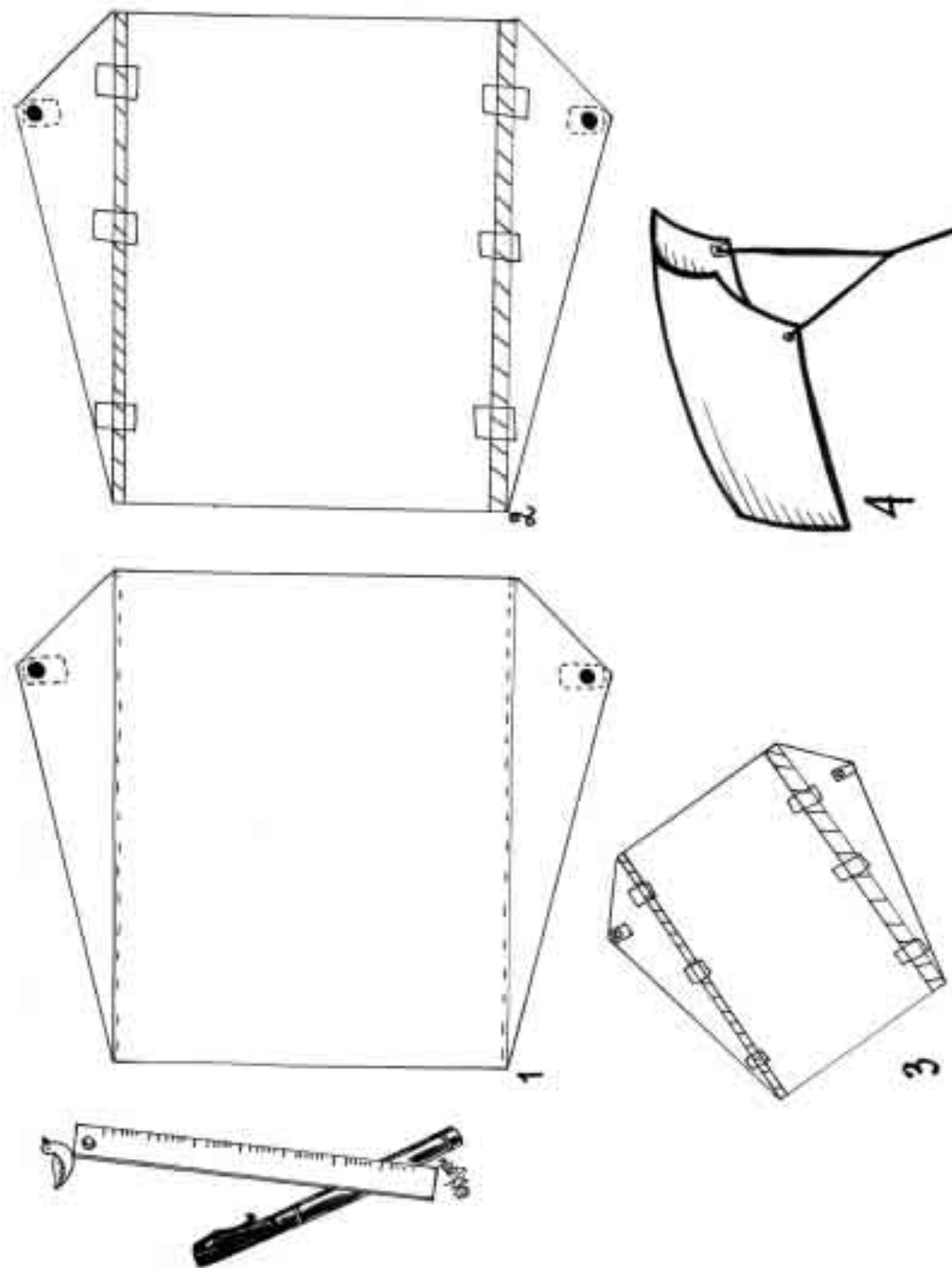
Liite 3: HEVONEN

Liite 4: MAATUSKA

Liite 5: LEIJAMALLIT

12. LÄHDEAINEISTO

Allahwerdi, Helena 2002. *Rauhantalkoot*. Sosiaalisen ja eettisen rauhankasvatuksen aineisto. Helsinki: Suomen YK-liitto.

Amery, Heather ja Edwards, Linda 2002. *Satumatka maailman ympäri*. Helsinki: Kustannus Oy Kolibri.

Global Finland. Maatietoa. Suomen ulkoasiainministeriön kehitys yhteistyöosaston Internet-sivusto. [<http://global.finland.fi/index.php?kieli=1>]

Haapaniemi, Leena 1993. *Kultaisen kilpikonnän salaisuus*. Myyttejä ja kulttuuritietoutta Vietnamista. Taikaratsu-kulttuurikasvatusopas VI. Suomen YK-liitto ry:n julkaisusarja No 10. Helsinki: Suomen YK-liitto.

Hakkarainen, Minna 1997. *Katukaupalla lukutaitoa*. Yliopisto-lehti 15/97 [http://yliopistolehti.helsinki.fi/1997_15/juttu1.html]

Harju, Anu (toim.) 2003. *Palasina maailmalla*. Turvapaikanhakijoiden kirjoituksia. Lainaus Ahmad Razai. Siskon kanssa Suomeen, s. 75–79. Helsinki: Like. [http://www.ihmisoikeudet.net/Sotajarauha/sotajarauha_3_3_a.html]

Hosseini, Khaled 2003. *Leijapoika*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Ihmisoikeusliitto ry 2004. *Minun perheeni korttisarja*. Maakortti: Afganistan. Helsinki: Ihmisoikeusliitto ry.

Kanervo, Sari ja Saarinen, Tiina 2004. *Kulttuurit keskuudessamme*. Turku: Turun kulttuurikeskus. [<http://www05.turku.fi/kulttuurikeskus/kvk/kulttuurit/index.html>]

Laulajainen, Leena ja Pirttilahti, Malla 2000. *Drom – Romanian tie*. Helsinki: Opetushallitus.

Miettinen, Jukka O. *Vietnamilainen vesinukketeatteri*. Internet-sivut. [<http://gamma.nic.fi/~svs/toi.html>]

Myllärin tuulivoima. Tee leija ja tutki sääolosuhteita koulussasi. Osa Danish Wind Industry Associationin tuottamaa www.windpower.org -sivustoa [<http://www.windpower.org/fi/kids/choose/wind/ktassign.htm>]

Opetusministeriö 2006. *Kansainvälisyyskasvatus 2010*. Ehdotus kansalliseksi kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelmaksi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:4. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö 1996. *MIKÄMIKÄMAA*. Vietnam. Perustietoa Vietnamista. Helsinki: Edita Oy Ab.

Suomen Ortodoksinen Kirkko. Internet-sivut. [<http://www.ort.fi/fi/index.php>]

Suomen muslimit on monikasvoinen ryhmä.
[<http://www.logosmedia.fi/artikkeliarkisto/islamsuomessa.html>]

Suomen perustuslaki. 2000. 731/1999 [www.finlex.fi]

Suomi-Somalia Seura. Internet-sivut. [<http://www.koor.fi/index.html>]

Suomi-Venäjä Seura. Internet-sivut. [<http://www.venajaseura.com>]

Suomi-Vietnam Seura. Internet-sivut. [www.vietnamseura.org]

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004 *Suomen romanit = Finitiko romaseele*.
Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
[<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2004/06/mk1087365183308/passthru.pdf>]

Suomen Unicef 2003. *Oikeuden aika!* Opas lapsen oikeuksiin. Luokille 3–6.
Helsinki: Suomen Unicef yhdistys ry.

Tilastokeskus. *Väestörakenne 2005*. [www.tilastokeskus.fi]

Tsaarintyttären merkki 1982. Kansansatuja. Helsinki: Otava.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. *Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9.
Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

UNESCO 2003. *Gender and Education for All*. The Leap to Equality. EFA Global Monitoring Report. Paris. UNESCO.

Yhdistyneet kansakunnat 1989. *Lapsen oikeuksien sopimus*. [www.ykliitto.fi]

Yle. *Kabul kutsuu*. Internet-sivusto. [<http://www.yle.fi/kabulkutsuu>]